

PROGRAM REWITALIZACJI

GMINY PODDĘBICE

NA LATA 2016-2023

Maj 2016

Fundacja Rozwoju
Przedsiębiorczości

ul. Piotrkowska 86

90-103 Łódź

Opracowanie:

Iwona Gruczyńska

Waldemar Dubla

SPIS TREŚCI

I. Program Rewitalizacji – wprowadzenie	7
1. Istota rewitalizacji	7
2. Zasady i proces tworzenia Programu Rewitalizacji	8
II. Konsultacje społeczne	9
III. Kontekst strategiczny Programu Rewitalizacji	14
1. Rewitalizacja w krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych	14
2. Dokumenty strategiczne i planistyczne na poziomie lokalnym.....	18
IV. Diagnoza	21
1. Metodyka opracowania diagnozy i źródła danych.....	21
2. Ogólna charakterystyka gminy	22
3. Sfera społeczna	23
3.1. Procesy demograficzne.....	23
3.2. Aktywność ekonomiczna mieszkańców	27
3.3. Problemy społeczne.....	30
3.4. Edukacja	34
3.5. Ochrona zdrowia.....	35
3.6. Bezpieczeństwo publiczne	36
3.7. Aktywność społeczna mieszkańców	38
3.8. Problemy i zjawiska kryzysowe	42
4. Sfera środowiska	42
4.1. Zasoby środowiska naturalnego	42
4.2. Obszary objęte ochroną	45
4.3. Zagrożenia środowiskowe.....	47
4.4. Problemy i zjawiska kryzysowe	49
5. Sfera przestrzenno- funkcjonalna	49
5.1. Zasoby dziedzictwa kulturowego	49
5.2. System komunikacji	51

5.3. Infrastruktura kultury, sportu i rekreacji	53
5.4. Problemy i zjawiska kryzysowe	56
6. Sfera techniczna	56
6.1. Infrastruktura techniczna	56
6.2. Zasoby mieszkaniowe	59
6.3. Problemy i zjawiska kryzysowe	61
7. Sfera gospodarcza	62
7.1. Struktura działalności gospodarczej	62
7.2. Atrakcyjność inwestycyjna	66
7.3. Organizacje wspierające przedsiębiorczość mieszkańców	67
7.4. Problemy i zjawiska kryzysowe	68
V. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	69
1. Obszar zdegradowany	69
2. Obszar rewitalizacji	76
VI. Wizja i cele rewitalizacji	77
1. Wizja	77
2. Cele rewitalizacji	77
VII. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne	82
1. Lista podstawowych projektów rewitalizacyjnych	82
2. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	91
3. Indykatywne Ramy finansowe Programu Rewitalizacji	95
3.1. Źródła finansowania	95
3.2. Partnerstwo publiczno – prywatne	96
4. Kompleksowość, koncentracja i komplementarność Programu Rewitalizacji	98
VIII. Zarządzanie Programem Rewitalizacji	100
1. System wdrażania Programu Rewitalizacji	100
1.1. Zasady wdrażania Programu Rewitalizacji	100
1.2. Operator rewitalizacji, jego kompetencje i odpowiedzialność	100

1.3. Zasady współpracy z partnerami	102
2. Komunikacja społeczna	105
3. System monitorowania celów Programu i oceny skuteczności działań	106
4. System aktualizacji Programu Rewitalizacji	109
5. Sposób ewaluacji Programu Rewitalizacji	109

SPIS TABLIC

Tabl. 1. Struktura badanych według płci	11
Tabl. 2. Struktura badanych według grup wieku	11
Tabl. 3. Struktura badanych według poziomu wykształcenia	12
Tabl. 4. Struktura badanych według form aktywności zawodowej	12
Tabl. 5. Struktura badanych w przekroju miasto/wieś	13
Tabl. 6. Liczba ludności gminy	24
Tabl. 7. Ludność według ekonomicznych grup wieku	25
Tabl. 8. Ruch naturalny ludności	27
Tabl. 9. Pracujący	28
Tabl. 10. Bezrobotni zarejestrowani według wybranych kategorii	29
Tabl. 11. Świadczenia pomocy społecznej	31
Tabl. 12. Rodziny, którym udzielono pomocy	32
Tabl. 13. Liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci w rodzinach zastępczych	32
Tabl. 14. Liczba osób, którym udzielono dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	33
Tabl. 15. Wykroczenia	37
Tabl. 16. Podstawowe charakterystyki dotyczące infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na terenie gminy Poddębice	58
Tabl. 17. Zasoby mieszkaniowe	60
Tabl. 18. Mieszkania wyposażone w podstawowe instalacje	61
Tabl. 19. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON	64
Tabl. 20. Wykaz planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych do realizacji	83
Tabl. 21. Wskaźniki monitorowania wdrażania Programu Rewitalizacji	108

SPIS WYKRESÓW

Wykres. 1. Liczba ludności gminy w latach 1995-2014	24
Wykres 2. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w 2014 r.	26
Wykres 3. Struktura gospodarstw rolnych według wielkości (według PSR 2010).	63
Wykres 4. Struktura podmiotów gospodarczych według sekcji PKD	65
Wykres 5. Struktura podmiotów gospodarczych według klas wielkości	65

SPIS ZDJĘĆ

Zdjęcie 1. Oferta inwestycyjna – teren o powierzchni 4,8 ha.....	67
Zdjęcie 2. Plac przed obiektem basenowym.....	72
Zdjęcie 3. Ośrodek Sportu i Rekreacji – boisko	72
Zdjęcie 4. Hala Gimnazjum	73
Zdjęcie 5. Budynek byłego hotelu	73
Zdjęcie 6. Plac przy ul. Grunwaldzkiej	74
Zdjęcie 7. Przedszkole	74
Zdjęcie 8. Obszar przy ul. Targowej	75

SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1. Zasady tworzenia Programu Rewitalizacji	8
Rys. 2. Gmina Poddębice na tle powiatu poddębickiego	22
Rys. 3. Poddębice – obszar zdegradowany.....	71
Rys. 4. Cele strategiczne.....	78
Rys. 5. Zasady wdrażania Programu Rewitalizacji	101

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik nr 1. Ankieta konsultacyjna	
Załącznik nr 2. Mapa – obszar rewitalizacji	
Załącznik nr 3. Koncepcja zagospodarowania basenów geotermalnych	

I. PROGRAM REWITALIZACJI - WPROWADZENIE

1. Istota rewitalizacji

Proces rewitalizacji to wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania kompleksowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące łącznie **kwestie społeczne, ekonomiczne, przestrzenne, infrastrukturalne i środowiskowe oraz kulturowe**), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań oraz wzmacnianie lokalnych potencjałów i jest procesem wieloletnim, prowadzonym we współpracy z lokalną społecznością i na jej rzecz. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są spójnie wewnątrznie – poszczególne działania pomiędzy sobą oraz zewnątrznie – z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych. Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są następujące elementy:

- uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;
- pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego wskazanego w Programie rewitalizacji oraz zdefiniowaniu dotyczących go problemów; diagnoza obejmuje łącznie kwestie społeczne, ekonomiczne, przestrzenne – infrastrukturalne i środowiskowe oraz kulturowe;
- ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
- właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej, infrastrukturalnej, środowiskowej i kulturowej;
- koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;
- realizacja zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

2. Zasady i proces tworzenia Programu Rewitalizacji

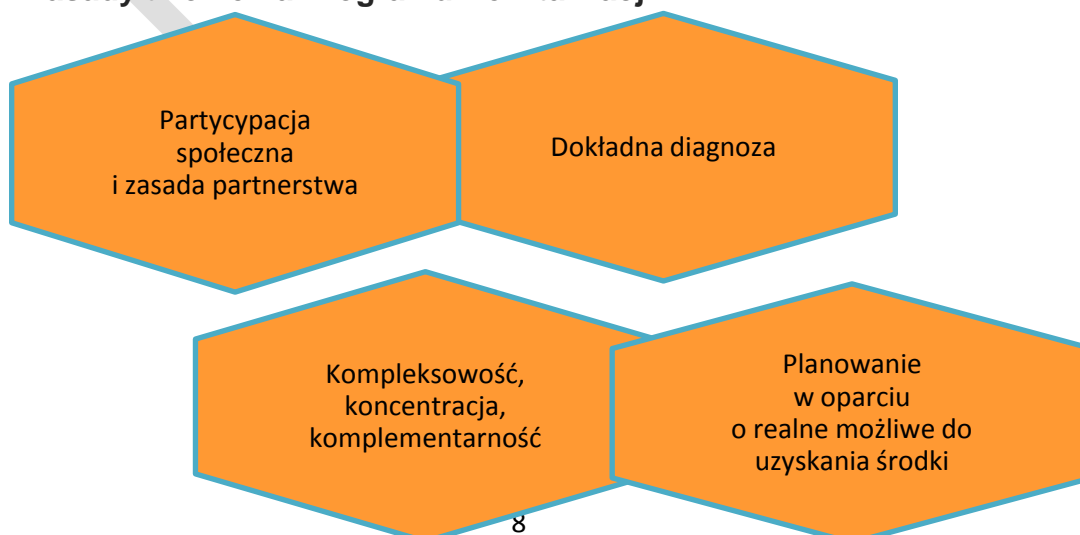
Program Rewitalizacji to wieloletni program działań zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego i stwarzający warunki do ich zrównoważonego rozwoju. Stanowi dokument, który zapewnia integrację działań władzy samorządowej, społeczności lokalnej i innych uczestników (w tym: organizacji pozarządowych, przedsiębiorców), przygotowany w oparciu o dokładną diagnozę problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych, stworzony we współpracy ze społecznością terenu zdegradowanego oraz z zaangażowaniem wszystkich interesariuszy tego obszaru.

Dla skutecznego wdrożenia Programu Rewitalizacji konieczne jest uwzględnienie **potrzeb** i **oczekiwań** społeczności lokalnej, a także **zasady partycypacji społecznej** nie tylko na etapie identyfikacji obszarów zdegradowanych, ale również na etapie **planowania, wdrażania i monitorowania** skuteczności środków zaradczych w postaci projektów. Dokument definiuje zakres zadań i odpowiedzialności poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jego realizację, posiada realny horyzont czasowy, przejrzysty system monitoringu skuteczności działań i elastyczny system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu Programu.

W trakcie prac nad dokumentem uwzględnione zostały „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych” określone przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

Na etapie opracowania dokumentu zastosowano zasady: **partycypacja społeczna**, dokładna diagnoza, koncentracja, planowanie w oparciu o realnie możliwe do uzyskania środki.

Rys. 1. Zasady tworzenia Programu Rewitalizacji

Proces rewitalizacji w dokumencie został przedstawiony jako przedsięwzięcie całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

Rewitalizacja, poprzez realizację spójnych i komplementarnych działań jest kompleksowa, bowiem zakłada zmiany w różnych sferach życia mieszkańców: **społecznej, kulturowej, gospodarczej oraz przestrzennej** (np. remonty, działania infrastrukturalne dla tworzenia przyjaznego, bezpiecznego otoczenia), czy **środowiskowej**.

W ramach prac nad Programem przeprowadzono dokładną diagnozę sytuacji kryzysowej, która może gwarantować osiągnięcie sukcesu. Konstruując diagnozę dokonano rozeznania potrzeb grup docelowych (w tym przyszłych użytkowników infrastruktury), a w jej wyniku zdefiniowano charakter i przestrzenne zróżnicowanie specyficznych problemów, zjawisk kryzysowych i potrzeb rewitalizacyjnych.

II. KONSULTACJE SPOŁECZNE

Partycypacja społeczna została wpisana w proces wyznaczenia obszarów zdegradowanych Gminy Poddębice oraz ich rewitalizacji. Konsultacje społeczne stanowią fundament działań na różnych etapach, tj. diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Opinia środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia Programu Rewitalizacji, stanowiącego narzędzie do projektowania i podejmowania konkretnych przedsięwzięć i zadań, mających na celu rozwiązywanie problemów i eliminacji niepożądanych zjawisk występujących na terenie gminy. Należy jednak podkreślić, że nadrzędnym celem podejmowania konkretnych działań jest podniesienie jakości życia mieszkańców gminy, szczególnie na terenach zdegradowanych.

W ramach prac nad Programem Rewitalizacji dla gminy Poddębice na zlecenie Burmistrza Gminy Poddębice przeprowadzone zostało w marcu 2016 roku badanie ankietowe. Uczestnictwo w nim zapewnione zostało wszystkim grupom akcjonariuszy społecznych: mieszkańcom, przedsiębiorcom, organizacjom pozarządowym,

działaczom społecznym, samorządowcom, lokalnym liderom i innym uczestnikom procesów społeczno-gospodarczych w gminie.

Kwestionariusze do przeprowadzenia badania ankietowego zostały przygotowane zarówno w wersji elektronicznej udostępnionej na stronie internetowej Gminy Poddębice, jak i w wersji papierowej. Informacja o przeprowadzaniu ankiety została rozpowszechniona przez pracowników Urzędu Miejskiego. Ankiety w formie papierowej były dostępne dla wszystkich interesantów Urzędu. Kwestionariusz ankiety zawiera Załącznik nr 1.

Głównym celem badania ankietowego było z jednej strony pozyskanie od mieszkańców opinii na temat występujących na terenie gminy obszarów zdegradowanych, które należałoby objąć działaniami rewitalizacyjnymi, z drugiej uzyskanie informacji o problemach, potrzebach i jakości życia w gminie. Kształt kwestionariusza oraz jego zakres tematyczny wychodzi naprzeciw problemom istotnym dla zrównoważonego rozwoju gminy Poddębice.

Ankieta zawierała pięć pytań oraz metryczkę charakteryzującą respondenta. Struktura kwestionariusza uwzględniała zarówno pytania zamknięte, jak i otwarte, przy czym zdecydowanie przeważał typ pytania zamkniętego. W większości pytań umieszczono jednak pozycję „*inne (jakie)*”, a więc o charakterze otwartym, z możliwością podania odpowiedzi, która nie znalazła się w zaproponowanym katalogu.

Ankiety przeprowadzono z zachowaniem zasady anonimowości osób biorących w niej udział.

Każdy z respondentów biorący udział w badaniu ankietowym, odpowiadał na pytanie *czy, według jego opinii, w gminie występują obszary zdegradowane wymagające działań naprawczych*, a następnie proszony był o określenie położenia obszaru, który w pierwszej kolejności kwalifikuje się do działań rewitalizacyjnych.

Następny blok pytań dotyczył określenia negatywnych zjawisk występujących na wskazanym obszarze zdegradowanym, w podziale na zjawiska społeczne, gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne. Respondenci określali również zasięg potencjalnego oddziaływania procesu rewitalizacji (najbliższe otoczenie, dana miejscowość, gmina). W końcowej części ankiety respondenci mieli możliwość zgłoszenia dodatkowych uwag i opinii dotyczących zagadnień będących przedmiotem badania. W metryczce poza podstawowymi informacjami (płeć, wiek, wykształcenie, aktywność zawodowa,

miejsce zamieszkania) mieszkańcy określali swój poziom życia w skali od 1 do 5 (gdzie „1” oznaczało żyjemy bardzo biednie, a „5”- żyjemy dostatnio).

Analiza badania ankietowego wskazuje, że ankiety wypełniały w głównej mierze osoby zainteresowane gminą Poddębice, aktywne i dobrze zorientowane w problematyce i zagadnieniach dotyczących istotnych spraw gminy.

W ankiecie wzięły udział 54 osoby, w tym 21 (38,9%) mężczyzn i 29 (53,7%) kobiet; cztery osoby nie podały informacji o płci.

Tabl. 1. Struktura badanych według płci

WYSZCZEGÓLNIENIE	Mężczyźni	Kobiety	Brak odpowiedzi
Liczby bezwzględne.....	21	29	4
%.....	38,9	53,7	7,4

Wśród respondentów zdecydowanie przeważały osoby w wieku 26 - 35 lat (niemal 39% ogółu); nieco ponad 1/5 to osoby w wieku 36 – 50 lat albo 51 – 65 lat. Słabo reprezentowane były najmłodsze roczniki (18 – 25 lat), nieco ponad 9%. W ankiecie wzięła udział tylko jedna osoba w wieku 66 i więcej lat. Cztery osoby nie wypełniły informacji o swoim wieku.

Tabl. 2. Struktura badanych według grup wieku

WYSZCZEGÓLNIENIE	18-25	26-35	36-50	51-65	66 lat i więcej	brak odpowiedzi
Liczby bezwzględne.....	5	21	12	11	1	4
%.....	9,3	38,9	22,2	20,4	1,9	7,4

Najaktywniejszą grupą ze względu na wykształcenie były osoby z wykształceniem wyższym – niemal 60% ogólnej liczby respondentów. Po niespełna 15% przypada na osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym i średnim zawodowym. W ankiecie nie wzięła udziału żadna osoba z wykształceniem niższym, niż średnie – jeśli pominąć braki odpowiedzi, których wystąpiło 6.

Tabl. 3. Struktura badanych według poziomu wykształcenia

WYSZCZEGÓLNIENIE	Wyższe	Średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Pozostałe	Brak odpowiedzi
Liczby bezwzględne.....	32	8	8	0	6
%.....	59,3	14,8	14,8	0,0	11,1

Najliczniejszą grupą respondentów ze względu na formę aktywności zawodowej byli pracownicy sektora publicznego (1/3 ogółu). W sektorze prywatnym pracowało prawie 15% a 13% stanowili przedsiębiorcy, zaś przeszło 7% pracownicy organizacji pozarządowych (NGO). W ankiecie wzięły udział jedynie 2 osoby bezrobotne, 3 uczniów lub studentów i tłuż emerytów oraz 5 osób nie pracujących z własnego wyboru. Na pytanie nie odpowiedziały 4 osoby.

Tabl. 4. Struktura badanych według form aktywności zawodowej

Forma aktywności	Liczby bezwzględne	%%
Uczę się/studiuje	3	5,6
Jestem emerytem/rencistą	3	5,6
Nie pracuję i nie poszukuję pracy	5	9,3
Poszukuję pracy.....	2	3,7
Prowadzę działalność gospodarczą.....	7	13,0
Pracuję w sektorze publicznym ...	18	33,3
Pracuję w sektorze prywatnym	8	14,8
Pracuję w organizacji pozarządowej	4	7,4
Brak odpowiedzi.....	4	7,4

2/3 biorących udział w ankiecie to mieszkańcy miasta, zaś nieco ponad ¼ to mieszkańcy wsi. Na pytanie o miejsce zamieszkania nie odpowiedziały 4 osoby.

Tabl. 5. Struktura badanych w przekroju miasto/wieś

WYSZCZEGÓLNIENIE	Miasto	Wieś	Brak odpowiedzi
Liczby			
bezwzględne.....	36	14	4
%.....	66,7	25,9	7,4

W ramach samooceny poziomu życia rodziny respondenta najczęściej wskazań odnotowano dla przeciętnego poziomu zamożności (niemal połowa wyborów). Po około 1/5 respondentów ocenia swój poziom życia nieco poniżej lub powyżej przeciętnej. Tylko 2 osoby oceniły swoją sytuację bytową, jako biedę a jedna – jako pełny dostatek. Cztery osoby nie odpowiedziały na to pytanie.

Analiza wyników przeprowadzonej ankiety wyraźnie określiła potrzeby i oczekiwania rewitalizacyjne z perspektywy lokalnej społeczności (szczegółowe wyniki przedstawiono w „*Raporcie z badań ankietowych*”).

Wyniki ankiety, a także rozmowy przeprowadzone z mieszkańcami w trakcie wizji lokalnych oraz uwagi i opinie ekspertów władz samorządowych dały możliwość skonfrontowania postrzegania różnorodnych aspektów funkcjonowania gminy przez różne środowiska lokalne. Powyższe działania umożliwiły pogłębioną diagnozę obszarów problemowych, co w konsekwencji przyczyniło się do optymalnej delimitacji obszarów zdegradowanych i tym samym będzie podstawą uzasadnienia podjętych działań rewitalizacyjnych.

III. KONTEKST STRATEGICZNY PROGRAMU REWITALIZACJI

1. Rewitalizacja w krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych

Program Rewitalizacji Gminy Poddębice na lata 2016-2023 jest zgodny z założeniami krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych, odnoszących się do procesów rewitalizacji:

<p>Strategia Rozwoju Kraju 2020</p>	<p>Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka.</p> <p>Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego.</p> <p>II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej.</p> <p>II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego.</p> <p>Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna.</p> <p>Cel III.1. Integracja społeczna.</p> <p>III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych.</p> <p>Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.</p> <p>III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich.</p>
<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020</p>	<p><u>Cel 3.</u> Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>
<p>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020</p>	<p><u>Cel 4.</u> Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.</p>

<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie</p>	<p><u>Cel 1.</u> Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (konkurencyjność).</p> <p><u>Cel 2.</u> Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (spójność).</p> <p><u>Cel 3.</u> Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie (sprawność).</p>
<p>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</p>	<p><u>Cel 2.</u> Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialnej, równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich.</p> <p><u>Cel 4.</u> Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcia i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.</p>
<p>Narodowy Plan Rewitalizacji</p>	<p><u>Cel główny:</u> poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.</p>
<p>Krajowa Polityka Miejska 2023</p>	<p><u>Cel strategiczny polityki miejskiej:</u> Wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców.</p> <p><u>Cel szczegółowy 3.</u> Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.</p>

<p>Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020</p>	<p>Cel operacyjny 5: Wysoki standard i dostęp do usług publicznych.</p> <p><u>Strategiczny kierunek działań:</u></p> <p>5.1. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora edukacji.</p> <p>5.2. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora ochrony zdrowia, pomocy społecznej oraz pieczy zastępczej.</p> <p>5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji.</p> <p>5.4. Rozwój cyfryzacji i usług cyfrowych w sektorze publicznym.</p> <p>Cel operacyjny 6: Reintegracja społeczna grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p><u>Strategiczne kierunki działań:</u></p> <p>6.1. Przeciwdziałanie ubóstwu ekonomicznemu.</p> <p>6.2. Reintegracja zawodowa oraz przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniom społecznym.</p>
<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020</p>	<p>Oś priorytetowa VI: Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu.</p> <p>Cel szczegółowy: Przywrócenie lub nadanie funkcji społecznych i gospodarczych na terenach zdegradowanych.</p> <p>Oś priorytetowa VII: Infrastruktura dla usług społecznych.</p> <p>Priorytet inwestycyjny 2c: Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.</p> <p><u>Cel szczegółowy:</u> Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych, w tym informacji sektora publicznego, przez mieszkańców województwa łódzkiego.</p> <p>Priorytet inwestycyjny 9a: Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania</p>

**Regionalny
Program
Operacyjny
Województwa
łódzkiego na lata
2014-2020**

nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowania włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych.

Cel szczegółowy 1: Zwiększona dostępność i jakość usług zdrowotnych odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby regionalne.

Cel szczegółowy 2: Zwiększona dostępność i jakość usług społecznych ograniczających ubóstwo i wykluczenie społeczne.

Priorytet inwestycyjny 10a: Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.

Cel szczegółowy 2: Wzrost dostępności edukacji przedszkolnej.

Cel szczegółowy 3: Poprawa jakości kształcenia ogólnego w zakresie wsparcia kompetencji kluczowych na rynku pracy oraz nauczania eksperymentalnego.

Oś priorytetowa IX: Włączenie społeczne.

Priorytet inwestycyjny 9 iv: Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

Cel szczegółowy 1: Poprawa dostępu do usług społecznych ograniczających ubóstwo i wykluczenie społeczne realizowanych w regionie.

Cel szczegółowy 2: Poprawa dostępu do usług zdrowotnych odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby w regionie.

**Regionalny
Program
Operacyjny
Województwa
łódzkiego na lata
2014-2020**

Oś priorytetowa XI: Edukacja, kwalifikacje, umiejętności.

Priorytet inwestycyjny 10i: Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie uczestnictwa dzieci w wysokiej jakości edukacji przedszkolnej.

2. Dokumenty strategiczne i planistyczne na poziomie lokalnym

Programowanie procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze pozostaje w zgodności z celami wytyczonymi w innych dokumentach strategicznych dotyczących powiatu i gminy

Spełnia zatem warunek braku sprzeczności z ogólnymi kierunkami rozwoju gminy:

1. Strategia Rozwoju Powiatu Poddębickiego do roku 2020

Cel strategiczny A: Rozwój funkcji turystycznej Powiatu.

Cel operacyjny A.1.: Turystyka zdrowotna i uzdrowiskowa.

Cel operacyjny A.2.: Turystyka aktywna.

Cel strategiczny B: Poprawa jakości życia mieszkańców.

Cel operacyjny B.1.: Sfera gospodarcza.

2. Strategia Rozwoju Gminy Poddębice do 2023 r.

Cel strategiczny I: Rozwój turystyki rehabilitacyjnej, zdrowotnej i rekreacyjnej.

Cel operacyjny I.1. Rewitalizacja obszarów problemowych w oparciu o źródła geotermalne.

Cel operacyjny I.2. Rozwój ofert przeznaczonych dla osób z ograniczoną sprawnością (fizyczną i/lub psychiczną).

Cel operacyjny I.3. Rozwój turystyki rekreacyjnej.

Cel strategiczny II: Rozwój przedsiębiorczości.

Cel strategiczny III: Rozwój infrastruktury lokalnej.

Cel operacyjny III.1. Rozwój i modernizacja infrastruktury lokalnej.

Cel strategiczny IV: Efektywna promocja i komunikacja.

Cel operacyjny IV.1. Zintegrowana promocja Gminy.

Cel operacyjny IV.2. Komunikacja z mieszkańcami.

Cel operacyjny IV.3. Wykorzystanie potencjału.

3. Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Gminy

Poddębice wyznaczające kierunki i cele polityki przestrzennej miasta i gminy zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju:

Cele społeczne realizowane przez takie kształtowanie struktur przestrzennych, aby umożliwić społeczeństwu stopniowe osiąganie poprawy jakości życia, poprzez proporcjonalne rozmieszczenie ludności w stosunku do miejsc pracy i układów osadniczych, zachowanie prawidłowych relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami zamieszkania, pracy, odpoczynku, usług i administracji, wskazanie korzystnego techniczno-przestrzennego standardu środowiska człowieka, kształtowanie środowiska przestrzennego kreującego nowe jakościowo potrzeby i wartości społeczne.

Cele kulturowe osiągane przez takie kształtowanie struktur przestrzennych, które chronią istniejące dziedzictwo kulturowe przed zniszczeniem lub dewastacją, poprzez powiązanie obiektów historycznych z krajobrazem naturalnym i wkomponowanie ich we współczesne struktury funkcjonalno-przestrzenne oraz poprzez tworzenie nowych istotnych wartości kulturowych.

Cele ekologiczne osiągane przez kształtowanie struktur przestrzennych oddziałujących hamująco na dewastację środowiska i tworzących warunki umożliwiające jego aktywną ochronę poprzez zgodność charakteru i struktury zagospodarowania przestrzennego z cechami i walorami środowiska przyrodniczego, zgodność intensywności zagospodarowania z naturalną chłonnością środowiska oraz jego odpornością na zniszczenia, eksponowanie wartości krajobrazowych i ich harmonijne łączenie z zagospodarowaniem, tworzenie warunków zapewniających ochronę unikatowych wartości środowiska oraz umożliwiających odzyskanie utraconej równowagi ekologicznej.

Cele ekonomiczne osiągane przez kształtowanie struktur przestrzennych tworzących warunki wzrostu efektywności gospodarowania poprzez racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i istniejącego majątku, kształtowanie elastycznych struktur przestrzennych, podatnych na dalszy rozwój, kształtowanie warunków przestrzennych tworzących korzystne procesy, kształtowanie układów przestrzennych, których struktura zwiększa sprawność i niezawodność funkcjonowania.

4. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2024 na terenie Powiatu Poddębickiego.

Priorytet 2: Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych.

Działanie 2.1. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.

Działanie 2.2. Tworzenie warunków do większej aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych jako podstawy społecznej integracji i poprawy ich życia.

Działanie 2.3. Kształtowanie postaw wobec niepełnosprawności.

Działanie 2.4. Usprawnienie systemu rehabilitacji na rzecz utrzymywania aktywności zawodowej.

Priorytet 3: Tworzenie warunków sprzyjających integracji w starzejącym się społeczeństwie.

Działanie 3.2. Aktywizacja i integracja lokalna osób w wieku poprodukcyjnym, wykorzystanie potencjału osób starszych w środowisku lokalnym.

5. Program współpracy Gminy Poddębice z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, ogłaszany na dany rok.

6. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Poddębice na lata 2016-2019

CEL GŁÓWNY: Utworzenie sprawnego, zintegrowanego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Gminy Poddębice.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Koordynacja działań lokalnych podmiotów.

- aktywna współpraca z instytucjami działającymi na rzecz niesienia pomocy ofiarom i sprawcom przemocy
- kontynuacja pracy zespołu interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;

- zapewnienie pomocy i wsparcia oraz bezpiecznego schronienia osobą dotkniętym przemocą w rodzinie.
- 2. Umożliwienie podnoszenia kompetencji osób pracujących z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie lub osobami stosującymi przemoc w rodzinie;
- 3. Edukacja środowiska lokalnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
 - zwiększenie poziomu wiedzy społeczeństwa lokalnego na temat podmiotów świadczących pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz form udzielanej pomocy
 - przygotowanie i udostępnienie broszur i ulotek informacyjnych o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczenia przemocy w rodzinie;
 - edukacja dzieci i młodzieży poprzez prowadzenie zajęć informacyjno-edukacyjnych w zakresie sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją swoją oraz rówieśników;

IV. DIAGNOZA

1. Metodyka opracowania diagnozy i źródła danych

Szczegółowa diagnoza stanu gminy Poddębice opracowana została w sposób partycypacyjny, zapewniający aktywny **udział wszystkich akcjonariuszy społecznych** Programu rewitalizacji w zdefiniowaniu zasobów, a przede wszystkim problemów skoncentrowanych na jej obszarze.

Źródła danych stanowiły: dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego, dokumenty strategiczne zarówno Powiatu Poddębickiego jak i Gminy Poddębice, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Poddębice, materiały pozyskane z Urzędu Miejskiego w Poddębicach, Powiatowego Urzędu Pracy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Poddębicach, a także wyniki konsultacji społecznych. Wyniki konsultacji społecznych dodatkowo umożliwiły **pogłębioną diagnozę sfery społecznej**, dały podstawę do identyfikacji skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych oraz oczekiwań mieszkańców.

2. Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Poddębice to gmina miejsko-wiejska, położona w centralnej Polsce, w północno-zachodniej części województwa łódzkiego. Miasto Poddębice leży około 40 kilometrów na zachód od Łodzi, stosunkowo blisko geometrycznego środka Polski, znajdującego się w Piątku, i jest siedzibą władz gminy.

Gmina sąsiaduje od zachodu z gminą Pęczniew i gminą Dobra w województwie wielkopolskim, od północy z gminą Wartkowice oraz gminą i miastem Uniejów, od wschodu z gminą Dalików i gminą Lutomiersk i od południa z gminą Zadzim. Południowo-zachodni fragment granicy gminy jest równocześnie granicą województwa łódzkiego i wielkopolskiego.

Rys. 2. Gmina Poddębice na tle powiatu poddębickiego

Gmina Poddębice w skali Polski i województwa wyróżnia się pod względem obszaru: jest jedną z największych gmin, obejmując powierzchnię 225 km², natomiast miasto Poddębice to jedno z najmniejszych powierzchniowo wśród miast

tej skali wielkości – zajmuje obszar 6 km². Pod względem powierzchni miasto i gmina Poddębice stanowi 0,6% województwa łódzkiego i 37,3% powiatu poddębickiego.

Sieć osadniczą gminy stanowi miasto, 49 sołectw i 87 miejscowości. W końcu 2014 r. obszar całej gminy zamieszkiwało 15910 mieszkańców, z czego 7771 w mieście. Mieszkańcy gminy stanowili 0,6% mieszkańców województwa łódzkiego i 38,1% powiatu poddębickiego. Gęstość zaludnienia gminy jest relatywnie niska i wynosi 71 osób na km² (1324 osoby/km² w Poddębicach). Na 100 mężczyzn przypada tu 105 kobiet i jest to wskaźnik niższy niż przeciętnie w województwie.

Gmina charakteryzuje się korzystnym układem sieci drogowej. W sieci powiązań komunikacyjnych miasto Poddębice odgrywa rolę lokalnego węzła komunikacji drogowej, zbiegają się tu bowiem: droga krajowa Nr 72 relacji Łódź-Poddębice-Uniejów, droga wojewódzka Nr 703 relacji Porczyny-Poddębice-Łęczycza-Piątek-Łowicz oraz 4 drogi powiatowe o znaczeniu ponadlokalnym. Przez gminę przebiegają dwie inne drogi wojewódzkie: Nr 473 relacji Łask-Szadek-Porczyny-Uniejów-Koło oraz Nr 478 relacji Rzymsko-Księża Wólka-Krępa. Pozostałe drogi powiatowe i gminne mają znaczenie lokalne. Południkowo przez gminę przebiega odcinek magistrali węglowej – linii kolejowej pierwszorzędного znaczenia Śląsk-Wybrzeże ze stacją kolejową we wsi Bałdrzychów, który dopełnia układ komunikacyjny gminy.

Droga krajowa Nr 72 zapewnia sprawną realizację powiązań funkcjonalnych o charakterze administracyjnym oraz usług ponadlokalnych w zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego i wyższego, kultury, zdrowia i innych specjalistycznych usług, a także rynku pracy.

3. Sfera społeczna

3.1. Procesy demograficzne

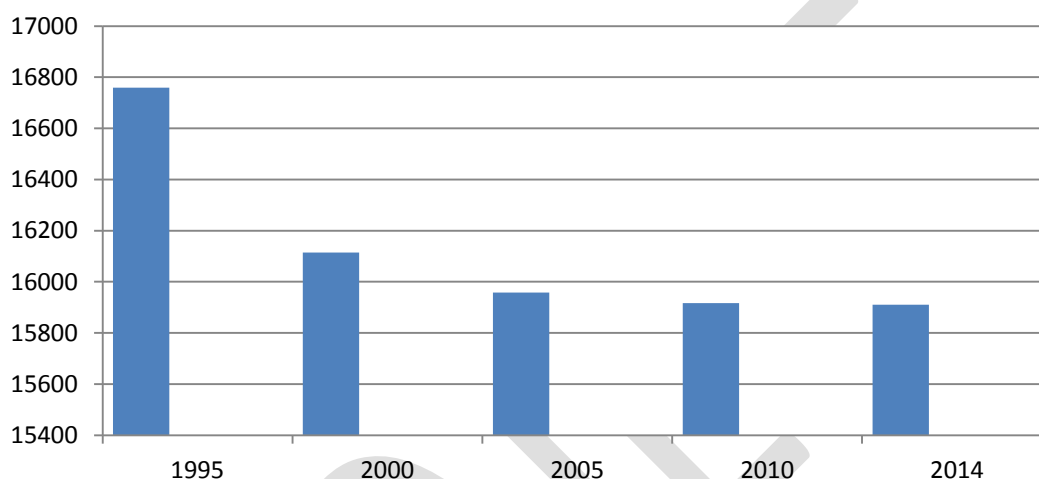
Gmina Poddębice według stanu na koniec 2014 r. liczyła 15,9 tys. mieszkańców, z czego 7,8 tys. – 48,8% stanowiła ludność zamieszkująca miasto.

Istotny spadek zaludnienia gminy nastąpił w latach dziewięćdziesiątych.

Przez ostatnie lata nadal obserwuje się niewielki, ale systematyczny ubytek liczby ludności, przy czym dotyczy on wyłącznie miasta, bowiem na terenach wiejskich mieszkańców przybywa. Zmiany te niemal w równym stopniu dotyczą obu płci.

Prognoza demograficzna GUS przewiduje dalszy ubytek rzeczywisty mieszkańców na terenie powiatu poddębickiego – do roku 2030 o prawie 6%, a do roku 2050 – o ponad 17%. Wyludnienie, według prognozy, będzie w równym stopniu dotyczyć miast powiatu, jak i obszaru wiejskiego. Problem depopulacji zatem dotyczył będzie również terenu gminy Poddębice.

Wykres. 1. Liczba ludności gminy w latach 1995-2014
Stan w dniu 31 XII

W strukturze mieszkańców gminy Poddębice przeważają mieszkańcy wsi i w konsekwencji różnokierunkowych zmian liczby mieszkańców w przekroju miasto-wieś, odsetek ten powoli rośnie.

Tabl. 6. Liczba ludności gminy
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2013	2014
Ogółem	15917	15914	15910
Miasto	7822	7780	7771
Wieś.....	8095	8134	8139

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Wśród ogółu mieszkańców ponad połowę stanowią kobiety, a wskaźnik feminizacji kształtuje się tu na poziomie 105, przy przeciętnej w powiecie 102, i jest znacznie niższy niż średnio w województwie łódzkim (110). Struktura mieszkańców według płci, przy nieznacznych wahaniach w kolejnych latach, nie ulega większym zmianom.

Tabl. 7. Ludność według ekonomicznych grup wieku

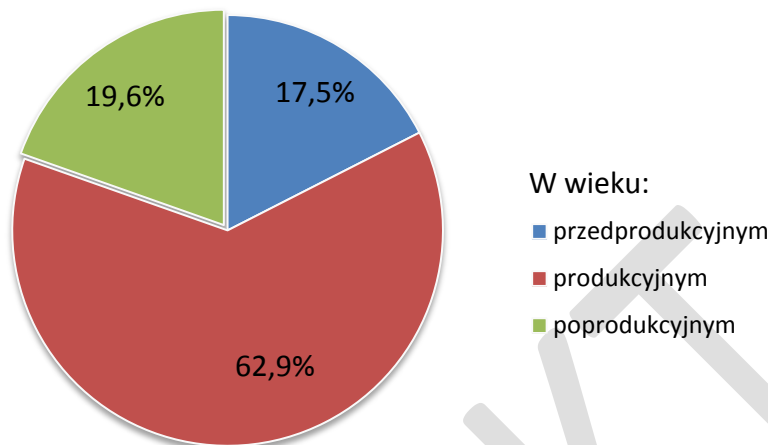
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2013	2014
Ogółem	15917	15914	15910
Ludność w wieku:			
przedprodukcyjnym	2915	2827	2789
produkcyjnym	10242	10073	10008
poprodukcyjnym	2760	3014	3113
Miasto	7822	7780	7771
Ludność w wieku:			
przedprodukcyjnym	1398	1346	1326
produkcyjnym	5116	4938	4889
poprodukcyjnym	1308	1496	1556
Wieś.....	8095	8134	8139
Ludność w wieku:			
przedprodukcyjnym	1517	1481	1463
produkcyjnym	5126	5135	5119
poprodukcyjnym	1452	1518	1557

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Zmienia się natomiast struktura mieszkańców według wieku. Wyraźnie maleje odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (z 18,3% w 2010 r. do 17,5% w roku 2014), i dotyczy to szczególnie terenów wiejskich (z 18,7% do 18,0%). Maleje również udział osób w wieku produkcyjnym (z 64,3% do 62,9%), głównie na obszarze miasta (z 65,4% w 2010 r. do 62,9% w roku 2014). Gminę, podobnie jak większość obszarów regionu, dotyka problem starzenia się ludności. Dynamicznie rośnie odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, przy czym problem ten dotyczy szczególnie miasta. Odsetek osób w starszych grupach wieku w końcu 2014 r. wyniósł w gminie 19,6% (wobec 17,3% w 2010 r.), w tym w Poddębicach 20,0% (16,7% w 2010 r.).

Wykres 2. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w 2014 r.
Stan w dniu 31 XII

Przemieszczenia w strukturze mieszkańców według wieku w kolejnych latach powodują systematyczny wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego. Na 100 osób w wieku produkcyjnym w końcu 2014 r. przypadało w gminie 59 osób w wieku nieprodukcyjnym, podczas gdy w 2010 r. – 55 osób. Odpowiedni wskaźnik w powiecie poddębickim oraz w województwie łódzkim kształtował się na poziomie 61 osób. Obserwacja wskaźników cząstkowych, tj. liczby osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym potwierdza postępujący proces starzenia się populacji gminy.

Ruch naturalny ludności mieszkańców gminy nie ma większego wpływu na ubytek rzeczywisty ludności. Zarówno liczba urodzeń jak i zgonów, ze względu na skalę populacji, podlega wahaniom w kolejnych latach i nie wykazuje długotrwałej tendencji. Jedynie na obszarze wiejskim notuje się utrzymujący się ujemny przyrost naturalny, będący konsekwencją nadwyżki liczby zgonów nad liczbą urodzeń. Obserwując składowe ruchu naturalnego w gminie dostrzec można, że wahaniom podlega zarówno liczba zgonów w mieście, jak i na wsi oraz liczba urodzeń, szczególnie w mieście.

Tabl. 8. Ruch naturalny ludności

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2013	2014
Ogółem			
Urodzenia żywe	173	139	150
Zgony.....	156	194	144
Przyrost naturalny.....	17	-55	6
Miasto			
Urodzenia żywe	94	66	74
Zgony.....	55	82	64
Przyrost naturalny.....	39	-16	10
Wieś			
Urodzenia żywe	79	73	76
Zgony.....	101	112	80
Przyrost naturalny.....	-22	-39	-4

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Głównym czynnikiem wpływającym na zmniejszenie się populacji gminy jest ubytek migracyjny. Każdego roku w wyniku wymeldowania się na pobyt stały gminę opuszcza kilkadziesiąt osób, a osiedlanie się nowych mieszkańców nie równoważy ubytku. W 2014 r. per saldo ubytek migracyjny wynosił 36 osób (2010 r. – 25 osób, a w 2013 – 15). Warto podkreślić, że ujemne saldo migracji dotyczy tylko miasta, na wsi bowiem w ostatnich latach obserwuje się przyrost migracyjny, rzędu kilku osób.

3.2. Aktywność ekonomiczna mieszkańców

Pomimo znacznej liczby podmiotów gospodarczych na terenie gminy przypadających na 10 tys. mieszkańców, poziom aktywności zawodowej mieszkańców gminy kształtuje się na relatywnie niskim poziomie. Wynika to z faktu, że przeważająca część firm na tym terenie to firmy małe, zapewniające miejsca pracy jedynie właścicielom bądź zatrudniające niewielką liczbę pracowników.

Tabl. 9. Pracujący^a

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2013	2014
Ogółem	2589	2506	2462
w tym kobiety.....	1552	1450	1993
Przemysł i budownictwo	813	841	763
Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja.....	415	369	482
Pozostałe.....	1361	1296	1217

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Liczba pracujących wskazana w zestawieniu kształtuje się na poziomie – 2,5 tys. Obejmuje jednak tylko osoby pracujące w firmach dużych i średnich. Gdyby wziąć pod uwagę ponad 1,2 tys. jednostek osób fizycznych zarejestrowanych na terenie gminy, pracujących w małych podmiotach oraz prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne, można przyjąć ostrożnie, że zaangażowani zawodowo na terenie gminy to ponad 4 tys. osób. Znajdują oni zatrudnienie przede wszystkim w usługach, edukacji i administracji.

Znaczący pracodawcy na terenie gminy Poddębice to:

- Zakłady Przemysłu Pończosznego "SANDRA" S.C. Borysew 29, 99-200 Poddębice,
- Poddębickie Centrum Zdrowia Sp. z o.o., ul. Mickiewicza 16, 99-200 Poddębice,
- Fermy Drobiu Woźniak Sp. z o.o., Bałdrzychów 88, 99-200 Poddębice,
- Ekomel S.A. Przedsiębiorstwo inżynierii środowiska i melioracji, ul. Targowa 16, 99-200 Poddębice,
- MP-Trans Transport Spedycja Maciej Pełka, ul Targowa 7b, 99-200 Poddębice,
- Przedsiębiorstwo Robót Drogowych S.A., ul. Łódzka 108, 99-200 Poddębice,
- Starostwo Powiatowe w Poddębicach, ul. Łęczycka 16, 99-200 Poddębice,
- Urząd Miejski w Poddębicach, ul. Łódzka 17/21, 99-200 Poddębice,

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Lotników Polskich w Poddębicach, ul. Łęczycka 13, 99-200 Poddębice,
- Gimnazjum w Poddębicach, ul. Polna 36, 99-200 Poddębice,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MOŻ-MED, ul. Miła 29, 99-200 Poddębice,
- Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej, ul. Adama Mickiewicza 13/16, 99-200 Poddębice,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, ul. Polna 13, 99-200 Poddębice,
- MARKBUD Sp. z o.o., ul. Targowa 7, 99-200 Poddębice.

Poziom bezrobocie, zgodnie z tendencją charakterystyczną dla całego regionu, w ostatnich latach spada, jednak nadal stanowi w gminie poważny problem.

Tabl. 10. Bezrobotni zarejestrowani według wybranych kategorii
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2013	2014	2015
Ogółem	883	1065	887	742
w tym kobiety.....	357	464	411	340
Zamieszkali:				
w mieście.....	405	457	359	298
na wsi	478	608	528	444
Długotrwale bezrobotni.....	368	618	542	425
w tym kobiety.....	137	276	258	198
Bez kwalifikacji zawodowych.....	182	213	170	146
w tym kobiety.....	86	95	70	59
Niepełnosprawni	65	72	82	71
w tym kobiety.....	24	37	36	29
Bez doświadczenia zawodowego	229	241	187	161
w tym kobiety.....	108	123	102	89
Powyżej 50 roku życia	176	242	228	197
w tym kobiety.....	59	86	89	67

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Poddębicach.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Poddębicach w końcu 2015 r. wyniosła 742 osoby, w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 145 osób (o 16,3%).

Bezrobocie dotyka głównie mężczyzn, warto jednak zwrócić uwagę, że udział kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych rośnie. Wśród bezrobotnych dominują mieszkańcy wsi, stanowiąc prawie 60% i ich odsetek rośnie. Wyraźnie rośnie również udział osób pozostających bez pracy dłużej niż rok, określanych mianem długotrwale bezrobotnych – 57,3% wobec 41,7% w 2010 r. Jest to grupa, którą charakteryzują największe trudności z powrotem na rynek pracy, mająca małe szanse na ponowną aktywizację zawodową.

Jak wyraźnie ilustrują statystyki, zjawisko bezrobocia dotyka w szczególności osoby o niskim poziomie kwalifikacji, bez doświadczenia zawodowego. Trudności z pozyskaniem zatrudnienia mają także osoby, które przekroczyły 50 rok życia (ponad ¼ ogółu). Pozytywnym zjawiskiem jest natomiast malejący odsetek bezrobotnej młodzieży, chociaż i tak pozostaje na wysokim poziomie (22,5%).

Dla oceny natężenia bezrobocia w gminie zastosowano wskaźnik bezrobocia informujący o udziale zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym. W końcu 2014 r. kształtował się on w gminie na poziomie 8,9% i był wyższy niż w powiecie Poddębickim (8,7%) oraz znacznie wyższy niż przeciętnie w regionie (8,1%).

3.3. Problemy społeczne

Pomoc społeczna to narzędzie, które umożliwia przewyżanie trudnych sytuacji życiowych osobom, które nie są w stanie same ich pokonać, korzystając z własnych zasobów i możliwości. Działania podejmowane w ramach pomocy społecznej mają na celu również zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym. Funkcje te na terenie gminy realizuje Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Poddębicach.

Według danych M-GOPS stałą opieką, przejawiającą się w różnych formach, objęto około 10% populacji gminy, tj. więcej niż przeciętnie w województwie łódzkim.

Tabl. 11. Świadczenia pomocy społecznej

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013	2014	2015
Ogółem udzielone zasiłki.....	882	965	1099	979
w tym:				
stałe	95	89	87	73
okresowe	112	165	171	142
celowe	374	417	417	399
Z ogółem z powodu:				
ubóstwa	159	168	142	136
niepełnosprawności.....	111	98	90	110

Źródło: dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Największą grupę beneficjentów pomocy stanowią osoby pobierające zasiłki celowe oraz zasiłki okresowe, w tym głównie przyznane z powodu bezrobocia. Pozycja członków rodziny na rynku pracy decyduje o kondycji finansowej gospodarstw domowych, a utrata pracy bądź niemożność jej zdobycia w największym stopniu przyczynia się do ubożenia całych rodzin. Jednocześnie problemy finansowe ograniczają dostęp do dóbr i usług, stanowiąc barierę w znalezieniu zatrudnienia. Stąd bierze się „zakłęty krąg biedy”.

Środki i mechanizmy pomocowe ośrodek kieruje bezpośrednio do osób potrzebujących, a jednocześnie podejmuje pracę z całymi rodzinami, ponieważ dysfunkcje nie mogą być traktowane jako izolowane zjawiska. Szczególnie trudna jest sytuacja dzieci, które nie mają możliwości wpływania na własną sytuację życiową, a najbardziej zagrożone ubóstwem są rodziny wielodzietne. Ważnym aspektem oceny sytuacji dzieci w rodzinach jest sposób postrzegania przez rodziców obowiązków wobec nich, ponieważ dysfunkcyjność rodziny – brak odpowiedzialności, alkoholizm bądź przemoc domowa mogą pogłębiać ubóstwo materialne. Liczba rodzin, którym w ostatnich latach udzielono pomocy prezentuje zestawienie.

Tabl. 12. Rodziny, którym udzielono pomocy

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2013	2014	2015
Ze względu na:				
Alkoholizm	19	19	15	18
Bezradność w sprawach opiekuńczo- -wychowawczych.....	24	25	13	11
Przemoc w rodzinie	26	25	20	18

Źródło: dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

W ostatnich latach obserwuje się stabilizację liczby dzieci wymagających zapewnienia warunków do opieki i wychowania w pieczy zastępczej. Na terenie Poddebic funkcjonują dwa rodzinne domy dziecka, a rodzinną pieczę zastępczą zapewniają rodziny zastępcze.

Tabl. 13. Liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci w rodzinach zastępczych

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2013	2014
Rodziny zastępcze	18	16	17
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	28	27	27

Źródło: dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Działania umożliwiające rozwijanie pieczy rodzinnej i ograniczenia pieczy instytucjonalnej polegają również na tworzeniu warunków do powstawania nowych rodzin zastępczych i placówek rodzinnych, poprzez szkolenia czy udzielanie dodatkowej pomocy osobom opiekującym się dziećmi pozbawionymi opieki i wychowania w rodzinie biologicznej.

Rosnący udział osób starszych w populacji gminy może przyczyniać się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych, bowiem są to osoby najbardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności.

Na terenie gminy realizowane są zadania objęte dofinansowaniem ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, polegające na rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych oraz prowadzeniu Warsztatu Terapii Zajęciowej.

Tabl. 14. Liczba osób, którym udzielono dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2013	2014	2015
Turnusy rehabilitacyjne.....	30	68	94	87
Bariery architektoniczne i w komuni- kowaniu się	7	10	9	20
Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny...	67	109	97	112
Sport, kultura, turystyka i rekreacja	-	-	29	-

Źródło: dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Najliczniejszą grupą beneficjentów rehabilitacji społecznej są oczekujący pomocy w formie dofinansowania zakupu przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych oraz zainteresowani udziałem w turnusach rehabilitacyjnych.

Teren gminy objęty jest również działaniem Ośrodka Interwencji Kryzysowej, działającego w ramach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach, który wspiera potrzebujących w przypadku doznawania przemocy psychicznej i fizycznej, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, kryzysów emocjonalnych itp.

Grupami społecznymi najbardziej narażonymi na wykluczenie społeczne są osoby: niepełnosprawne, chore psychicznie, uzależnione, długotrwale bezrobotne, opuszczające zakłady karne i poprawcze, samotnie wychowujące dzieci, osoby będące ofiarami patologii życia rodzinnego, o niskich kwalifikacjach zawodowych, starsze, samotne, bezdomne, dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych oraz wychowujące się poza rodziną, osoby będące imigrantami oraz członkowie mniejszości narodowych, ważnym zadaniem jest kierowanie do tych osób dalszych działań mających na celu zapewnienie im możliwości uczestniczenia w życiu gospodarczym, społecznym, jak i kulturowym.

Wszechstronną pomoc na rzecz osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych społecznie zapewnia Dom dla osób Starszych i Bezdomnych w Feliksowie. Placówka przeznaczona jest dla 30 osób starszych, bezdomnych, niepełnosprawnych, odrzuconych przez rodzinę,

osób, które z różnych powodów nie są w stanie zapewnić sobie wyżywienia, noclegu, niezbędnej odzieży. Dom prowadzony jest przez fundację „Metamorfoza”.

3.4. Edukacja

Poddębice stanowią centrum kształcenia podstawowego i ponadgimnazjalnego dla gminy, a także całego powiatu.

Na terenie gminy zlokalizowano cztery placówki kształcenia podstawowego:

- Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Lotników Polskich w Poddębicach,
- Szkoła Podstawowa w Bałdrzychowie,
- Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Niemysłowie,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Porczynach.

Szkolnictwo ponadpodstawowe realizowane jest w:

- Gimnazjum w Poddębicach,
- Liceum Ogólnokształcącym im. Marii Konopnickiej. Młodzież poddębickiego LO ma do wyboru profilowane klasy z rozszerzoną podstawą programową z: matematyki i fizyki, matematyki i geografii, matematyki i biologii, biologii i chemii oraz języka polskiego i historii. Do szkoły uczęszcza młodzież niepełnosprawna i planuje się stworzyć klasę integracyjną. W szkole prowadzone są zajęcia rozwijające umiejętności i zainteresowania uczniów, m.in. kółka: matematyczne, fizyczne, dziennikarskie, filmowe, polonistyczne, europejskie, historyczne, biologiczne, geograficzne, chemiczne i informatyczne,
- Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych, który kształci w: czteroletnim technikum w zawodach: technik handlowiec, technik ekonomista, technik żywienia i gospodarstwa domowego, trzyletnim liceum profilowanym o profilu ekonomiczno-administracyjnym, zarządzania informacją i usługowo-gospodarczym. W ZSP działa również dwuletnia zasadnicza szkoła zawodowa,

Na terenie gminy działa również oddział Szkoły Muzycznej I stopnia w Uniejowie. W ramach wychowania przedszkolnego na terenie gminy funkcjonują:

- Publiczne Przedszkole w Poddębicach,
- Niepubliczne Tęczowe Przedszkole w Poddębicach,

- Akademia Przedszkolaka „Inna Bajka”.

Siedziba Publicznego przedszkola jest niedostosowana do potrzeb. Wymaga przebudowy.

Funkcje edukacyjne pełni również Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna im. Z. Skibińskiego, przy ul. Łódzkiej 31.

Opiekę nad uczniami w zakresie diagnozy, terapii oraz pomocy psychologicznej zapewnia Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Poddębicach.

W ostatnich latach na terenie gminy nastąpiła istotna poprawa wielu czynników determinujących szanse edukacyjne uczniów, szczególnie na terenach wiejskich. Dopuszono szkoły w sprzęt komputerowy z dostępem do Internetu, wzmocniono infrastrukturę sportową. Infrastruktura edukacyjna nadal jednak nie spełnia standardów. Jest przestarzała i wymaga pilnej interwencji w postaci przebudowy i doposażenia. Jest to warunek konieczny, którego spełnienie warunkuje wzbogacenie oferty edukacyjnej gminy, mającej na celu dopasowanie działań edukacyjnych do potrzeb rynku pracy.

Baza edukacyjna posiada zaplecze sportowe w postaci:

- kompleksu boisk sportowych „Orlik”,
- hali sportowej w Poddębicach,
- stadionu, boiska oraz basenów termalnych,
- Centrum Turystyki i Rekreacji w Byczynie,
- boiska w Ciężkowie.

Baza sportowa jest wystarczająca, niektóre obiekty wymagają jednak przebudowy bądź modernizacji, w tym hala sportowa przy gimnazjum oraz zespół basenów.

3.5. Ochrona zdrowia

Główną jednostką organizacyjną gminy w dziedzinie opieki zdrowotnej jest Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Poddębickie Centrum Zdrowia Sp. z o.o. W ramach podpisanych umów z NFZ oferuje dostęp do poradni specjalistycznych: rehabilitacji, ortopedycznej, chirurgicznej, chirurgii onkologicznej, urologicznej, proktologicznej, gruźlicy i chorób płuc, otolaryngologicznej, ginekologiczno-położniczej, neonatologicznej, dermatologicznej, medycyny pracy. Jako jeden z nielicznych ośrodków w województwie łódzkim PCZ posiada również oddział onkologii stacjonarnej. Uzupełnieniem działań jest szeroka oferta rehabilitacyjna.

W ramach Centrum działa szpital, który poza funkcją zapewnienia specjalistycznej opieki medycznej, staje się w regionie promotorem usług związanych z balneologią. W ramach zabiegów w szpitalu wykonuje się m.in.: ćwiczenia rehabilitacyjne dla dorosłych i dzieci w schorzeniach ortopedycznych, neurologicznych chorobach wieku rozwojowego, geriatricznych czy schorzeniach metabolicznych i dermatologicznych, masaże przy użyciu strumienia wody i pęcherzyków powietrza, kąpiele wirowe, bicze wodne, saunę.

Rozwój Centrum jest konsekwentnym realizowaniem celu strategicznego nastawionego na tworzenie warunków do rozwoju usług rehabilitacyjnych i medycznych opartych na balneologii, poprzez wykorzystanie gorących źródeł oraz promowanie oferty turystyki uzdrowiskowej w oparciu o zasoby wód geotermalnych. Gmina wspólnie z Powiatem Poddębickim podjęła się realizacji projektu pod nazwą „Kraina bez Barier – Centrum Wodolecznictwa i Rekreacji w Poddębicach w oparciu o wykorzystanie miejscowych wód geotermalnych”, który wpisany został na listę projektów w ramach Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Łódzkiego jako przedsięwzięcie priorytetowe dla rozwoju regionu łódzkiego.

Mieszkańcy mają również dostęp do następujących placówek opieki zdrowotnej: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej przy ul. Mickiewicza, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MOZ-MED przy ul. Miłej, który świadczy wielospecjalistyczne usługi lekarskie, pielęgnacyjno-położnicze, rehabilitacyjne, diagnostyczne, opiekuńczo-pielęgniarskie i hospicyjne. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Rodzina” przy ul. Zielonej świadczy usługi stomatologiczne.

Starzenie się społeczności lokalnej oraz rosnący udział osób wymagających rehabilitacji leczniczej, powoduje konieczność wzbogacenia oferty leczniczej, głównie skierowanej do osób niepełnosprawnych.

3.6. Bezpieczeństwo publiczne

Za bezpieczeństwo publiczne mieszkańców gminy odpowiedzialna jest Powiatowa Komenda Policji w Poddębicach, która nadzoruje prace podległych komisariatów. Dla wzmocnienia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, poza pracą dzielnicowych, na teren gminy kierowane są patrole prewencyjne, również w godzinach nocnych.

Ponadto funkcjonariusze policji podejmują szereg działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa, głównie o charakterze prewencyjnym i edukacyjnym. Rozpoczęto wdrażanie programu „Razem bezpieczniej w powiecie Poddębickim”, a także kampanię „Wspólne osiedla”. Prowadzone są analizy skali i kategorii przestępczości oraz mapy przestępstw, wykroczeń, zjawisk demoralizacji nieletnich oraz miejsc najbardziej zagrożonych przestępczością. Zdecydowanie największą część przestępstw stwierdzonych na terenie gminy stanowią przestępstwa przeciwko mieniu, w tym kradzieże i kradzieże z włamaniem. Z danych KPP w Poddębicach wynika, że poziom przestępczości kryminalnej na terenie gminy oraz czynniki wpływające na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców utrzymują się w ostatnich latach na zbliżonym poziomie.

Rośnie natomiast liczba wykroczeń, w tym głównie kradzieży i związanych z uszkodzeniami mienia. Przestępczość i wykroczenia dotyczą głównie obszarów gminy, w których występuje skupisko pustostanów bądź innych zdegradowanych obiektów.

Tabl. 15. Wykroczenia

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015
Kradzież.....	48	54	63
Uszkodzenie mienia	5	9	18
Kolizje drogowe	27	40	31
Inne	102	139	81

Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Poddębicach.

W 2015 r. funkcjonariusze policji podjęli 887 interwencji (o 12,9% mniej niż przed rokiem), z tego 710 w miejscach publicznych i 177 interwencji domowych.

Ważne ogniwo systemu bezpieczeństwa gminy stanowi Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Poddębicach jako organizator krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego na poziomie powiatu.

Na terenie gminy działa 17 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowościach: Kałów, Bałdrzychów, Niemysłów, Niewiesz, Klementów, Chropy,

Dzierżązna, Nowy Pudłów, Zagórzycy, Góra Bałdrzychowska, Ciężków, Panaszew, Sworawa, Poddębice, Karnice, Mrowiczna, Tarnowa. Wszystkie z wyjątkiem wsi Tarnowa, mają strażnice. Spośród nich cztery jednostki (OSP Kałów, OSP Niemysłów, OSP Niewiesz i OSP Bałdrzychów) działają w Krajowym Systemie Pożarniczo-Gaśniczym. W ogólnej liczbie zdarzeń wymagających interwencji jednostek ochrony przeciwpożarowej coraz większy udział mają miejscowe zagrożenia związane głównie z wypadkami i katastrofami drogowymi.

Nad bezpieczeństwem sanitarnym mieszkańców czuwa Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Poddębicach. Do jej zadań należy realizacja czynności należących do Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Poddębicach, przede wszystkim wykonywanie badań i analiz laboratoryjnych, pomiarów środowiskowych, działalność przeciwepidemiczna, opracowywanie analiz i ocen epidemiologicznych oraz stanu higieniczno-sanitarnego, a także różnorodne działania na rzecz promocji zdrowia.

3.7. Aktywność społeczna mieszkańców

Aktywność społeczna mieszkańców, tj. związana z postawami obywatelskimi wyraża się między innymi poprzez liczbę organizacji działających na danym terenie oraz liczbę zaangażowanych w jej działanie osób. Na terenie gminy funkcjonują liczne podmioty należące do sektora organizacji pozarządowych: fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne, co świadczy o aktywności i zaangażowaniu mieszkańców w życie lokalnych społeczności. Są to między innymi:

- Koło Gospodyń Wiejskich w Nowym Pudłowie.

Organizacja współpracuje z Ochotniczą Strażą Pożarną w Pudłowie i Rejonowym Zespołem Doradztwa Rolniczego w Poddębicach. Najbardziej aktywną formą pracy Koła jest prowadzenie świetlicy dla dzieci i młodzieży z okolicznych wsi. Koło wspólnie z dziećmi i młodzieżą organizuje Wigilię, Andrzejki, Dzień Kobiet, Dzień Dziecka oraz święto wianków, prowadzi również warsztaty plastyczne skupiające mieszkańców.

- Fundacja Metamorfoza – dom dla Osób Bezdomnych i Najuboższych w Feliksowie jest placówką Ruchu Wychodzenia z Bezdomności MARKOT Stowarzyszenia MONAR. Stowarzyszenie świadczy pomoc różnym grupom osób wykluczonych społecznie, osobom uzależnionym, starszym, samotnym,

- opuszczającym zakłady karne, chorym na AIDS, kobietom samotnie wychowującym dzieci, bezdomnym i bezradnym życiowo.
- Miejsko-Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Poddębicach – jego celem jest wszechstronne krzewienie kultury fizycznej i turystyki, głównie na terenach wiejskich. Te założenia organizacja realizuje poprzez upowszechnianie i rozwijanie rekreacji ruchowej, sportu i turystyki oraz innych form aktywnego wypoczynku, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży i osób niepełnosprawnych.
 - Stowarzyszenie Abstynenckiego Klubu „Życzliwych Serc” – jest stowarzyszeniem abstynenckim zrzeszającym osoby uzależnione i współuzależnione od alkoholu, członków ich rodzin oraz osoby sympatyzujące z ruchem trzeźwościowym, które deklarują swą postawę proabstynencką i propagują idee trzeźwego życia.
 - Stowarzyszenie Przyjaciół Bałdrzychowa – organizacja działa na rzecz rozwoju miejscowości Bałdrzychów i okolic. Stowarzyszenie zawiązało i prowadzi dwa zespoły ludowe: młodzieżowy – „Zespół Pieśni i Tańca Bałdrzychów”, oraz osób dorosłych - „Zespół Ludowy Bałdrzychowianie”. Zespołom towarzyszy kapela ludowa. Stowarzyszenie współpracuje z Fundacją Wspomagania Wsi i w ramach tej współpracy realizowało projekty dla mieszkańców wsi m in. utworzono świetlicę „Klub na zakręcie” oraz prowadzono szkolenie „Zaplanuj swoją przyszłość”. Stowarzyszenie współpracuje z Kołem Gospodyń Wiejskich i Ochotniczą Strażą Pożarną oraz Parafią w Bałdrzychowie, jest też członkiem Lokalnej Grupy Działania „Kraina Bez Barier Poddębice-Zadzim”.
 - Stowarzyszenie "Wzajemnie Potrzebni" – celem Stowarzyszenia jest zapobieganie uzależnieniom, profilaktyka i pomoc osobom uzależnionym. Organizuje spotkania dla osób współuzależnionych, współpracuje z Centrum Pomocy Rodzinie w Licheniu, Klubem Abstynenckim w Leżajsku.
 - Stowarzyszenie Gospodarczo-Edukacyjne - Warsztaty Terapii Zajęciowej – zajmuje się rehabilitacją społeczną i zawodową niepełnosprawnych, prowadzoną w trybie dziennym. Zajęcia mają na celu ogólne usprawnienie, rozwijanie umiejętności wykonywania czynności życia codziennego, w tym zaradności osobistej podopiecznych, przygotowanie do życia w środowisku

- społecznym, poprzez rozwój umiejętności planowania i komunikowania się, dokonywania wyborów, a także poprawę kondycji fizycznej i psychicznej.
- Centrum Promocji Sportu i Rekreacji „DRAGON” – jest Stowarzyszeniem Kultury Fizycznej, zajmuje się propagowaniem karate tradycyjnego i fudokan. Prowadzi zajęcia sportowe dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych zainteresowanych uprawianiem wschodnich sztuk walki. Centrum współpracuje z organizacjami samorządu lokalnego w Poddębicach, Uniejowie i Łęczycy, organizacjami kultury, sportu i pomocy społecznej, organizuje szkolenia dla instruktorów, sędziów i zawodników kadry okręgowej i narodowej karate i samoobrony.
 - LKS „TERMY Poddębice” – prowadzi szkolenie dzieci, młodzieży i dorosłych w sekcji piłki nożnej. Jest organizatorem meczów mistrzowskich w piłce nożnej, ogólnopolskich turniejów na boiskach trawiastych oraz halowych. Klub organizuje również wiele imprez o charakterze sportowo – rekreacyjno – turystycznym: ogólnopolskie biegi zwycięstwa, ogólnopolski rajd pieszy szlakiem im. Marii Konopnickiej, rajdy rowerowe po powiecie poddębickim, turnieje tenisa stołowego. Klub propaguje rozwój kultury fizycznej, aktywnie uczestniczy w realizacji programów środowiskowych, gminnych, wojewódzkich i krajowych. Organizuje też kursy, seminaria i obozy dla zawodników, działaczy i instruktorów.
 - Poddębicki Wędkarski Klub Sportowy „WOBLER” zajmuje się propagowaniem wędkarstwa jako formy wypoczynku i rekreacji, w tym racjonalnego używania wód i zasobów środowiska naturalnego. W ramach działalności Klub prowadzi edukację ekologiczną, działania zmierzające do ochrony wód przed zanieczyszczeniem i kłusownictwem. Organizuje treningi, zawody, konkursy, obozy i imprezy sportowe, rekreacyjne oraz turystyczne dla dzieci, młodzieży i dorosłych.
 - Fundacja „Obudzić Zmysły” działa na rzecz dzieci z autyzmem, zespołem Aspergera, zespołem Downa z terenu powiatu poddębickiego. Fundacja realizuje zajęcia terapeutyczne dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością, w ramach którego dzieci mają szansę na rehabilitację i terapię blisko miejsca swojego zamieszkania.

- OSP Poddębice prowadzi działalność mającą na celu zapobieganie pożarom, ponadto informuje ludność o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi. Upowszechnia też kulturę fizyczną i prowadzi działalność kulturalną.

Na terenie gminy działają też organizacje sportowe:

- Uczniowski Klub Sportowy „Trops”
- Poddębicki Ludowy Klub Sportowy „Dąb”
- Stowarzyszenie Sportowe WIT Poddębice
- Klub Sportowy „Zdyszani.pl”

O aktywności społecznej mieszkańców świadczy także postawa obywatelska mierzona udziałem w wyborach samorządowych. Frekwencja w wyborach w 2014 r. wśród mieszkańców gminy wyniosła 50,21% uprawnionych do głosowania i była wyższa niż przeciętna w województwie łódzkim (48,03%) i wyższa niż średnia w kraju.

Duża liczba organizacji oraz szerokie spektrum ich działania świadczy o zaangażowaniu społeczności lokalnej, wysokim poziomie świadomości regionalnej i więzi społecznych. Stanowi potencjał, który może przyczyniać się do rozwiązywania różnorodnych problemów społecznych dotyczących mieszkańców gminy.

Działania różnorodnych stowarzyszeń mają jednak charakter punktowy rozproszony.

Taki charakter działań powoduje, że organizacje nie docierają do wszystkich potrzebujących. Stąd potrzeba promocji i edukacji, aby wysiłki osób zaangażowanych przełożyły się na pełniejszą aktywizację społeczności lokalnej.

3.8. Problemy i zjawiska kryzysowe

Z prezentowanych w diagnozie danych zebranych ze źródeł statystyki publicznej, danych pozyskanych w instytucjach działających w gminie Poddębice oraz z wypowiedzi interesariuszy Programu wynika, że największe **problemy społeczne** wynikające z nasilenia negatywnych i kryzysowych zjawisk społecznych w gminie to:

- postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej,
- wysokie natężenie bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego,

- niskie kwalifikacje osób pozostających bez pracy,
- natężenie zjawisk patologii społecznych (między innymi wykroczenia, alkoholizm, przemoc w rodzinach),
- wysoki odsetek mieszkańców korzystających ze środków pomocy społecznej,
- niski poziom życia mieszkańców,
- przestarzała baza sportowo-rekreacyjna, w tym szczególnie dla dzieci i młodzieży,
- relatywnie niska aktywność zawodowa mieszkańców,
- niepełna oferta rehabilitacyjno-rekreacyjna dla osób starszych oraz niepełnosprawnych,
- brak dostatecznych działań aktywizujących niepełnosprawnych na rynku pracy,
- niski odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym oraz niedostateczna jakość oferty edukacyjnej,
- niedoinwestowana i wymagająca modernizacji baza oświatowa,
- małe zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalnej społeczności,
- brak spójności i rozproszenie działań organizacji pozarządowych,
- uboga oferta szkoleniowa w zakresie uzupełniania kwalifikacji zawodowych.

4. Sfera środowiskowa

4.1. Zasoby środowiska naturalnego

Pod względem budowy geologicznej gmina Poddębice położona jest w obrębie Niecki Łódzkiej wchodzącej w skład większej struktury synklinalnej zwanej Niecką Szczecińsko - Miechowską. Niecka od strony północno-wschodniej graniczy z Wałem Kujawskim, od strony północno - zachodniej przylega do Niecki Mogileńskiej, od południowego - zachodu do Monokliny Przedsudeckiej, a od strony południowo - wschodniej do Niecki Miechowskiej. Strukturę geologiczną obszaru gminy stanowią utwory kształtowane począwszy od triasu do czwartorzędu.

Obszar gminy Poddębice znajduje się w całości w dorzeczu rzeki Odry, zlewni rzeki Warty, w obszarze zasobowym Zbiornika Jeziorsko. Sieć hydrograficzną obszaru tworzą:

Warta – rzeka II rzędu, prawobrzeżny dopływ Odry, odwadniająca zachodnią część gminy i stanowiąca jej naturalną granicę na odcinku około 6 km. Koryto rzeki jest nieuregulowane i odznacza się dużymi różnicami dna. Występują tu liczne zakola i łachy rzeczne.

Ner – rzeka III rzędu, prawobrzeżny dopływ Warty, odwadniający środkową, wschodnią i południową część gminy. W granicach gminy długość Neru wynosi około 16 km. W części południowo-wschodniej gminy rzeka płynie z południowego-wschodu na północny-zachód, po czym po przyjęciu wód rzeki Pisia od zachodu – zmienia kierunek na zbliżony do południkowego. Rzeka na całej swojej długości jest uregulowana i zabezpieczona od wylewów ziemnymi groblami wysokości 1,5-2,0 m. Na terasie zalewowej Neru wykonanych jest szereg rowów melioracyjnych, często również obudowanych ziemnymi wałami przeciwpowodziowymi. Wały istniejące nie zapewniają jednak pełnej ochrony przed powodzią, wymagając modernizacji i przebudowy.

Pisia – rzeka IV rzędu, lewobrzeżny dopływ Neru. Na terenie gminy Poddębice znajduje się jej ujściowy odcinek (około 3,5 km), wykorzystujący dolinę rzeki Ner. Pisia ma charakter uregulowany, otoczona jest dwustronnymi wałami przeciwpowodziowymi.

Beldówka – rzeka IV rzędu, prawobrzeżny dopływ Neru, podobnie jak Pisia, łączy swoją dolinę z doliną Neru. W granicach gminy Poddębice, rzeka płynie na długości około 8 km, ma nieuregulowane koryto z licznymi meandrami.

Brodnia – rzeka III rzędu, prawobrzeżny dopływ Warty, odwadniająca środkową i środkowo-zachodnią część gminy.

Miasto Poddębice jest odwadniane w całości przez rzekę Ner, płynącą w zachodniej części miasta. Przez obszar miasta przepływa środkowy odcinek rzeki.

Na terenie gminy nie występują naturalne większe akweny, jedynie niewielkie zbiorniki powiązane z systemem starorzeczy, stawy hodowlane oraz śródpolne oczka wodne.

Do surowców mineralnych występujących na terenie gminy należą: kruszywa naturalne, złoża węgla brunatnego oraz wody geotermalne o właściwościach energetycznych i leczniczych. Gmina Poddębice położona jest na terenach zasobnych w energię geotermalną związaną z wodami podziemnymi o temperaturze 65-70°C. Stanowią one drugi co do wielkości kompleks hydrotermalny na Niżu Polskim. Wody geotermalne na terenie gminy zostały udokumentowane w 2010 r.

Wyływają z pokładów piaskowcowych kredy dolnej i mają charakter wodorowęglanowo-sodowo-wapniowy. Stosowane są w ciepłownictwie, termo- i hydroterapii oraz w rekreacji.

W północnej części gminy, w szerokiej dolinie wód roztopowych, występują rozległe równiny torfowisk niskich. Ich miąższość (1-3 m) nie pozwala na wykorzystanie w celach gospodarczych, ale mogą się stać cennym surowcem dla potrzeb lecznictwa uzdrowiskowego.

Gmina Poddębice posiada średnio korzystne warunki glebowe. W układzie przestrzennym gleby o najwyższej jakości występują głównie w jej północnej części. Dominują gleby słabe, typu pseudobielicowego i brunatnego, powstałe na skale macierzystej pochodzenia polodowcowego. W dolinach rzek Neru, Warty i Widawki występują mady. W okolicach Poddębic na skale macierzystej wapiennej i marglowej powstały gleby typu rędzin o bonitacji od III do IV klasy. Pod względem wykorzystania rolniczego nadają się jedynie do upraw żytnich i ziemniaczanych.

Klimat gminy posiada cechy klimatu przejściowego pomiędzy klimatem morskim a kontynentalnym i pomiędzy klimatem wyżyn i nizin. Warunki bioklimatyczne są łagodzone przez bliskość rzek i kompleksów leśnych. Jest to klimat umiarkowany, którego średnie parametry są zbliżone do odpowiednich średnich dla Polski.

Gmina charakteryzuje się znaczną lesistością. Lasy zajmują 25% jej powierzchni i w zdecydowanej większości stanowią własność Skarbu Państwa. Poszczególne kompleksy leśne wchodzi w skład tzw. uroczysk. Do największych z nich należą: Napoleonów, Niemysłów, Sworawa-Golice, Aleksandrówek, Klementów i Nowa Wieś. W drzewostanie lasów dominują: sosna pospolita, dąb szypułkowy, brzoza, olsza czarna, modrzew i jesion. Poddębickie lasy stanowią zielone zaplecze rekreacyjne dla aglomeracji łódzkiej.

Ważną rolę w systemie ekologicznym gminy, oprócz wysokiej lesistości, spełnia roślinność nieleśna, czyli zieleń śródpolna, zieleń parkowa oraz cmentarna. Największym skupiskiem zieleni miejskiej w gminie jest park miejski w Poddębicach o powierzchni 3,61 ha z pomnikowymi okazami drzew, tworzącymi efektowne skupiska. Ponadto na terenie gminy występują skupiska roślinności o charakterze parkowym, w miejscowościach: Dominikowice – o powierzchni około 2 ha z charakterystycznym szpalerem grabów, Golice – o powierzchni około 1,5 ha z okazami drzew o charakterze pomnikowym, Krępa – o powierzchni 4,5 ha, ciekawy element

krajobrazowy tworzony przez starodrzew oraz stawy, a także Góra Bałdrzychowska – typowy park folwarczny o powierzchni 1,5 ha.

Około 18% zasobów leśnych gminy stanowią tzw. lasy ochronne, w tym lasy wodochronne, chroniące obszary źródliskowe, których zadaniem jest regulacja stosunków wodnych, ochrona siedlisk bobrów i lasów wilgotnych oraz olsów.

W ramach realizacji programów rządowych oraz dzięki środkom finansowym PROW na lata 2007-2013 na terenie gminy dokonywano zalesień i w wyniku tych działań lesistość gminy w ciągu ostatnich lat zwiększyła się o 2 p. proc. Z przyjętych w tej dziedzinie założeń wynika, że planuje się zwiększenie powierzchni lasów do 30% w roku 2020, a w dalszej perspektywie, do roku 2050 – do 33%.

4.2. Obszary objęte ochroną

Do obszarów chronionych na terenie gminy należą: rezerwat przyrody, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Na terenie gminy znajdują się także obszary włączone do systemu Natura 2000 w ramach obszaru Dolina Środkowej Warty, który jest jedną z najważniejszych w Polsce środkowej ostoji ptaków wodno-błotnych.

Rezerwat przyrody „Dąbrowa Napoleonów” o powierzchni 38,63 ha utworzony został w celu zachowania dla potrzeb nauki i piękna krajobrazu naturalnej fitocenozy dąbrowy świetlistej oraz stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin. Chroni między innymi fragment drzewostanów dębowo-sosnowych z zachowaną roślinnością rzadko występującą w Polsce. W bezpośrednim sąsiedztwie gminy, ale poza jej granicami, położony jest rezerwat torfowiskowy Milanów, rezerwat leśny „Jodły Oleśnickie” oraz rezerwat ornitologiczny „Jeziorsko”.

Na terenie gminy ustanowiono również zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:

- Nadwarciański Obszar Chronionego Krajobrazu – zajmuje obszar 29 390 ha, położony na terenie gmin: Goszczanów, Pęczniew, Poddębice, Sieradz, Zduńska Wola, gminy i miasta: Uniejów i Warta oraz miasta Sieradz. Celem utworzenia Obszaru była ochrona terenów szczególnie cennych ze względu na walory przyrodnicze i krajobrazowe zróżnicowanych ekosystemów,

w szczególności naturalnego koryta rzeki Warty, wartościowych, ze względu na potencjał tkwiący w turystyce i rekreacji.

- Puczniewski Obszar Chronionego Krajobrazu – obejmuje m.in. tereny położone w środkowo – wschodniej części Nadleśnictwa Poddębice wraz z kompleksem lasów z sąsiedniego Nadleśnictwa Grotniki; zajmuje obszar 6276 ha.
- Zespół przyrodniczo – krajobrazowy „Niemysłów” – położony w oddziale Nadleśnictwa Poddębice, Leśnictwa Niemysłów, chroniący stary drzewostan sosnowo – dębowy, o powierzchni zespołu 4,52 ha.
- Poddębicki Zespół Przyrodniczo – Krajobrazowy – zajmuje powierzchnię 5,77 ha i obejmuje: Zabytkowy Park Miejski w Poddębicach, Bulwar nad Nerem oraz obiekty sportowe.

Na terenie gminy występują również objęte ochroną drzewa o charakterze pomnikowym: lipy drobnolistne, dęby szypułkowe oraz wiązy szypułkowe, a także głąz narzutowy w Nadleśnictwie Niemysłów.

Ochronie prawnej podlegają także: obszary występowania chronionych gleb klasy bonitacyjnej III, dolina rzeki Warty – jako korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym oraz liczne stanowiska występowania gatunków roślin podlegających całkowitej bądź częściowej ochronie.

4.3. Zagrożenia środowiskowe

Zjawiska o negatywnym działaniu na środowisko naturalne niosą zagrożenia degradacji wód powierzchniowych i podziemnych, gleb oraz powietrza atmosferycznego.

Stan czystości wód powierzchniowych rzeki Warty, której fragment znajduje się w granicach gminy Poddębice oraz stan czystości wód Neru, Beldówki i innych cieków (m.in. Pisi, Brodni i różnych mniejszych cieków) wolno, ale systematycznie poprawia się. Jeszcze do niedawna, zwłaszcza wody Neru, nie odpowiadały żadnej z klas czystości. Nastąpiła w tej mierze znacząca poprawa, chociaż gospodarka ściekami komunalnymi nadal nie jest do końca uporządkowana. Kanalizacja sanitarna obejmuje większość terenów miasta oraz wsi Sworawa i Byczyna.

Pozostałe miejscowości nie mają kanalizacji sanitarnej. Część ścieków ze zbiorników bezodpływowych, w które są wyposażone siedliska, w większości miejscowości jest dowożona do oczyszczalni ścieków w Poddębicach, część jednak kierowana jest do różnych odbiorników oraz wywożona na łąki i pola uprawne, gdzie podlega spływom powierzchniowym.

Wody podziemne na terenie gminy ulegają degradacji spowodowanej w znacznej mierze działalnością człowieka. Na największe zanieczyszczenie narażone są wody występujące w warstwie przypowierzchniowej czwartorzędu. Wpływ na to mają m.in.: ścieki bytowo - gospodarcze na terenach pozbawionych kanalizacji, stosowanie nawozów mineralnych i chemicznych ochrony roślin, gnojowica, „dzikie” wysypiska odpadów, odprowadzanie do gruntu ścieków bytowo – gospodarczych, emisje zanieczyszczeń gazowych i pyłowych przenikające do gruntu wraz z opadami atmosferycznymi.

Zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego wywołane są niską emisją pochodzącą z zabudowanych terenów miejskich, głównie zabudową mieszkaniową jednorodziną oraz emisją pochodzącą z lokalnych emitorów zlokalizowanych na terenach przemysłowych i usługowych w mieście i w gminie. W tym zakresie sytuacja również poprawia się dzięki zastąpieniu uciążliwego nośnika energii cieplnej w postaci paliw stałych przez gaz przewodowy oraz wodę geotermalną. Gmina planuje rozbudowę sieci cieplnej na terenie miasta w celu ograniczenia emisji szkodliwych gazów i pyłów do atmosfery.

Znaczące jest także negatywne oddziaływanie na stan atmosfery emisji spalin generowanej przez środki transportowe poruszające się drogą krajową Nr 72, która przebiega przez centrum miasta Poddębice.

Zagrożenia powodowane przez hałas, głównie komunikacyjny, dotyczy drogi krajowej oraz dróg wojewódzkich. W największym stopniu jest odczuwalny w mieście Poddębice na drodze krajowej Łódź-Konin (droga krajowa Nr 72) oraz na drodze wojewódzkiej Nr 703 prowadzącej ruch na węzeł komunikacyjny „Wartkowice” na trasie autostrady A-2. Hałas generowany przez ruch kolejowy, z uwagi na peryferyjne położenie w stosunku do miasta Poddębice, dwutorowej linii kolejowej relacji Śląsk-Wybrzeże, jest nieodczuwalny. Nadmierny hałas emitują natomiast mleczarnia, młyny zbożowe, stolarnie oraz masarnie wyposażone w urządzenia klimatyzacyjno-chłodnicze.

Na terenie gminy występuje również zagrożenie promieniowaniem niejonizującym wzdłuż istniejących sieci elektroenergetycznych wysokiego napięcia 220 kV, 110 kV i średniego napięcia 15 kV wzdłuż sieci napowietrznych. Zarówno w mieście, jak i w gminie, funkcjonują po 2 stacje bazowe telefonii komórkowej, generujące promieniowanie niejonizujące.

Zagrożenie powodziowe na terenie gminy związane jest z rzekami: Wartą oraz Nerem, dla których opracowano mapy obszarów zagrożenia. Teren gminy położony w dolinie rzeki Warty zabezpieczony jest ziemnym wałem przeciwpowodziowym jedynie od zachodniej strony wsi Leśnik. Na obszarze gminy nie stosuje się i nie są obecnie przewidywane inne zabezpieczenia przeciwpowodziowe. We wsi Leśnik po wschodniej stronie rzeki część istniejących działek z zabudową lotniskową znajduje się w zasięgu obszaru szczególnego zagrożenia powodzią; istnieje również rozproszona zabudowa zagrodowa w dolinie Neru na obszarze narażonym na podtopienia.

Degradacja gleb i krajobrazu w niewielkim stopniu powodowana jest eksploatacją surowców zarówno o znaczeniu przemysłowym jak i lokalnym. Większe zagrożenie związane jest z przebiegiem napowietrznych sieci elektroenergetycznych wysokiego napięcia 110 kV i napięcia najwyższego 220 kV, bowiem napowietrzne linie ingerują w rolno-leśny charakter gminy.

Na terenie gminy mogą mieć także miejsce nadzwyczajne zagrożenia środowiska i poważne awarie w jednostkach stosujących lub magazynujących materiały niebezpieczne lub podczas transportu substancji niebezpiecznych. Skutki takich awarii są dużym zagrożeniem dla środowiska, mogącym wywołać nieodwracalne zmiany. Zagrożeniem mogą być także pożary na rozległych obszarach lub długo trwające, a także towarzyszące awariom z udziałem materiałów niebezpiecznych, powodujące zniszczenie lub zanieczyszczenie środowiska. Zagrożenie może również stanowić zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska w wyniku katastrof budowli hydrotechnicznych, zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska w wyniku klęsk żywiołowych: silnych wiatrów, powodzi oraz suszy.

Natomiast na terenie miasta i gminy Poddębice nie ma zakładów przemysłowych zakwalifikowanych do kategorii zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych.

4.4. Problemy i zjawiska kryzysowe

Analiza zjawisk kryzysowych w **sferze środowiskowej** prowadzi do wniosku, że w gminie Poddębice nie występują dramatyczne zagrożenia w zakresie zanieczyszczeń i degradacji środowiska naturalnego. W ostatnich latach obserwowano powolne, lecz systematyczne zmniejszenie skażenia wód powierzchniowych oraz emisji pyłów i gazów cieplarnianych do atmosfery, przede wszystkim w wyniku zmniejszenia wykorzystania w gospodarstwach domowych kopalnych paliw stałych oraz rozbudowy sieci kanalizacyjnej i wywozu nieczystości płynnych ze zbiorników zamkniętych. Co więcej, główne źródła zanieczyszczeń rzek przepływających przez gminę (Warty i Neru) leżą poza jej granicami. Nie występują także w gminie większe obszary zdegradowanych gruntów. Problemem jest natomiast duże natężenie hałasu w centrum Poddębic; jego źródłem jest komunikacja samochodowa, szczególnie intensywna na skrzyżowaniach dróg przelotowych.

W świetle przeprowadzonych konsultacji społecznych głównym problemem środowiskowym w gminie Poddębice są nie tyle poważne skażenia środowiska naturalnego, co niedostateczne wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz – przede wszystkim – zasobów cennych zasobów wód geotermalnych. Jest to czynnik związany zarówno ze sferą środowiskową, jak i gospodarczą.

Dominujący czynnik w sferze środowiskowej to zatem: niedostateczne wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz zasobów wód geotermalnych.

5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

5.1. Zasoby dziedzictwa kulturowego

Najstarsze ślady osadnictwa na obszarze Poddębic sięgają X w. n.e., a pierwsza wzmianka o Poddębicach pojawiła się w źródłach pisanych w Księgach Sądowych Łęczyckich w 1388 roku. Największy rozkwit tych ziem przypada na drugą połowę XVIII w., dzięki rodowi Sanguszków, szczególnie w dziedzinie kultury. Prawa miejskie, nadane i utracone w kolejnych wiekach, Poddębice odzyskały w 1822 r. dzięki działalności Klemensa Zakrzewskiego, który sprowadził kolonistów – sukienników, założył manufakturę i nadał mieszkańcom pastwiska.

Świadectwem długiej historii Poddębic są liczne obiekty architektoniczne, wpisane do rejestru zabytków.

Na terenie miasta:

- pałac z epoki renesansu - wzniesiony przed 1617 r. z fundacji Zygmunta Grudzińskiego, wojewody rawskiego, jednego z przywódców rokoszu Zebrzydowskiego, w którym zlokalizowano Dom Pracy Twórczej dla Osób Niepełnosprawnych. W parku otaczającym pałac utworzono Ogród Zmysłów z elementami małej architektury, w którym dzięki zastosowaniu innowacyjnych rozwiązań, w pięciu strefach zaprezentowano wielowymiarowość ludzkich zmysłów: wzorku, węchu, słuchu, dotyku i orientacji.

- kościół św. Katarzyny z 1610 r. fundowany przez Barbarę z Karśnickich Grudzińską. Budowę ukończył syn Barbary i Zygmunta wojewody rawskiego, Stefan. Kościół pierwotnie jednonawowy, z nawami dobudowanymi w 1895 r. posiada cechy renesansowej architektury sakralnej,

- park miejski o powierzchni 3,6 ha, zawiera wiele pomnikowych okazów drzew. We wschodniej części parku znajduje się głąz poświęcony Marii Konopnickiej, który umieszczono tu w 1962 r. z okazji setnej rocznicy przybycia pisarki w okolice Poddębic – do Bronowa,

- kościół ewangelicki, zbudowany w 1871 r., – budynek z czerwonej cegły przykryty dwuspadowym dachem z wieloboczną sygnaturką w szczycie. Na szczególną uwagę zasługuje dzwonnica, zbudowana z białej cegły, przykryta stylowym hełmem, nawiązująca do najlepszych wzorów renesansu. W bramie i w dwóch furtach znajdują się kraty o bogatej ornamentyce. W obiekcie tym urządzono Pijalnię Wód Termalnych i Teatr Integracji w Poddębicach,

- cmentarz parafialny założony w połowie XIX w. Znajduje się tu mogiła 56 powstańców z 1863 roku poległych w bitwach pod Niewieszem, Poddębicami i Dalikowem. W 1917 roku na mogile tej ustawiono pomnik,

- cmentarze: rzymsko-katolickie, ewangelicki i żydowski,
- synagoga,
- kościół pod wezwaniem św. Idziego w Bałdrzychowie,
- kościół pod wezwaniem św. Mikołaja w Kałowie,
- drewniany dwór w Tumusinie,
- kościół pod wezwaniem św. Michała Archaniola w Niemysłowie.

Ponadto na terenie Gminy Poddębice znajduje się wiele miejsc pamięci narodowej – mogiły powstańców 1863 r. na cmentarzach parafialnych w Poddębicach i Niewieszu oraz miejsca upamiętniające II wojnę światową.

Bogatą przeszłość osadniczą tego obszaru dokumentuje także ponad 300 zarejestrowanych stanowisk archeologicznych. W najbliższym otoczeniu Poddębic i pobliskich wsi zlokalizowano obecność dawnych założeń świeckich rezydencji o charakterze dworsko-obronnym, we wsiach: Sempółki, Borzewisko, Krępa i Busina.

Dla miasta i gminy Poddębice wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej:

- strefę pełnej ochrony (A):
 - centrum miasta Poddębice,
 - zabytkowy pałac i park miejski,
 - parki dworskie w Golicach, Górze Bałdrzychowskiej, Krępie i Dominikowicach.
- strefę ekspozycji układu urbanistycznego i zespołów budowlanych (E),
- strefę ochrony archeologicznej, obejmującą rejony koncentracji stanowisk archeologicznych,
- przypuszczalne rejony założeń rezydencjonalno-obronnych we wsiach Sempółki, Borzewisko, Krępa i Busina.

5.2. System komunikacji

Na podstawowy układ komunikacyjny miasta i gminy składają się:

- droga krajowa Nr 72 relacji Konin-Turek-Uniejów-Balin-Poddębice-Łódź-Brzeziny-Rawa Mazowiecka, która prowadząc przez centrum miasta ruch tranzytowy jest otwarciem komunikacyjnym na zewnątrz, ale również stwarza zagrożenie w ruchu drogowym dla mieszkańców. Droga prowadzi też przez zabudowane tereny wsi Praga i Klementów. Długość drogi krajowej w granicach administracyjnych miasta i gminy wynosi 18,6 km, w tym w granicach miasta jako ciąg uliczny Łódzkiej i Kaliskiej – 2,6 km.
- drogi wojewódzkie w obszarze gminy to 3 drogi o łącznej długości 26,4 km. Są to:
 - droga Nr 473 relacji Koło-Uniejów-Szadek-Łask,
 - droga Nr 478 relacji Rzymisko-Księża Wólka-Krępa,

- droga Nr 703 relacji Porczyny-Praga-Poddębice-Łęczyca-Piątek-Łowicz.

Sieć dróg jest wystarczająca, jednak ich jakość i szerokość wymaga modernizacji, zwłaszcza drogi krajowej Nr 72 oraz wojewódzkich Nr 473 i 703, o największym natężeniu ruchu samochodowego.

Podstawowy układ komunikacyjny gmin tworzy również system miejskich i pozamiejskich dróg powiatowych, o długości 329,4 km, w tym cztery o znaczeniu ponadlokalnym.

Stan dróg powiatowych nie jest zadowalający, część odcinków wymaga przebudowy i remontów.

Uzupełnienie systemu komunikacji gminy stanowią drogi gminne. Szereg odcinków dróg gminnych zlokalizowanych jest na terenie miasta Poddębice, poza terenem miejskim układ drogowy tworzą następujące drogi gminne:

- Kolonia Niewiesz–Kolonia Józefów–granice gminy 2,6 km,
- Kolonia Józefów–Szarów Księży 1,8 km,
- Kolonia Balin–Dzierżazna-Księżę Kowale–Lubiszewice–
–granice gminy Pęczniew (Księżą Wólka) 8,1 km,
- Ksawercin–Truskawiec 5,6 km,
- Krępa–Nowa Wieś 3,6 km,
- Porczyny–Antonina–granice gminy Pęczniew
(Wola Pomianowa) 2,3 km,
- Porczyny–Bałdrzychów 3,2 km,
- Mrowiczna–Tarnowa–granice gminy Dalików (Złotniki) 3,1 km,
- Panaszew–granice gminy Dalików (Krzemieniew) 1,1 km,
- Pudłów Nowy–Pudłów Stary 2,8 km,
- Pudłówek–granice gminy Zadzim (Piotrów) 0,7 km,
- Góra Bałdrzychowska–Feliksów–
–granice gminy Zadzim (Ruda Jeżewska) 4,1 km,
- Leokadiew–Tumusin–granice gminy Dalików (Złotniki) 2,5 km,
- Nowa Wieś–Podgórcze 2,3 km,
- Małe–Brzezinki–Tarnowa–Józefka–Adamów–Góra Bałdrzychowska–
–Zagórzyce–Bałdrzychów 13,5 km,
- Poddębice–Sworawa–Małe 2,5 km,
- Józefów Kolonia–granice gminy Wartkowice (Sędów) 2,3 km,

- Feliksów–DP 2723E 1,5 km,
- Golice–granice gminy Wartkowice (Nowa Wieś) 1,1 km,
- Poddębice–Byczyna–DP 3708E 3,1 km,
- Dominikowice–Balin–Lipnica 2,6 km.

Drogi gminne w większości są w dobrym stanie technicznym, jednak niektóre odcinki, zwłaszcza w mieście, wymagają całkowitej przebudowy bądź modernizacji. Modernizację dróg wymuszają również względy bezpieczeństwa ruchu pojazdów i pieszych. Szczególnie dotyczy to ulic Mickiewicza i Targowej.

Układ komunikacyjny gminy dopełnia odcinek magistrali węglowej – linii kolejowej Śląsk – Wybrzeże, ze stacją w Bałdrzychowie. Kolej nie odgrywa istotnej roli w bezpośredniej obsłudze gminy.

Powiązania zewnętrzne gminy z otoczeniem są realizowane głównie przez układ drogowy i linie autobusowe PKS, przewoźników prywatnych oraz pośrednio przez linię kolejową i stację Poddębice w Bałdrzychowie. Główne powiązania zapewniają droga krajowa Nr 72 oraz drogi wojewódzkie, umożliwiające bezpośrednie połączenie z Łodzią, Warszawą, Łowiczem, Łęczycą, Koninem, Piłą, Gnieznom i Poznaniem. Połączenia z innymi regionami zapewnia wjazd na autostradę A2 drogą wojewódzką Nr 703, poprzez węzeł „Wartkowice”.

5.3. Infrastruktura kultury, sportu i rekreacji

Funkcje zaspokajające potrzeby mieszkańców w dziedzinie szeroko rozumianej kultury i rekreacji na terenie gminy spełnia szereg obiektów. W Poddębicach działa Poddębicki Dom Kultury i Sportu z siedzibą w zabytkowym pałacu przy ul. Mickiewicza 9, realizując następujące zadania:

- edukacja kultury i wychowania przez sztukę,
- tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego,
- gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie, ochrona i udostępnianie dóbr kultury,
- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych lokalnej społeczności,

- prowadzenie Domu Pracy Twórczej Osób Niepełnosprawnych i Ogrodu Zmysłów.

W mieście funkcjonują trzy biblioteki: Biblioteka Pedagogiczna, Biblioteka Powiatowa oraz Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna.

Na pozostałym obszarze gminy działalność kulturalną na rzecz społeczności lokalnej prowadzą:

- Wiejskie Centrum Kultury w Bałdrzychowie,
- Wiejskie Centrum Integracji Społecznej w Ciężkowie.

W zależności od potrzeb społeczności lokalnych bazę do działań społeczno-kulturalnych mogą pełnić strażnice OSP w: Poddębicach, Górze Bałdrzychowskiej, Kałowie, Chropach, Klementowie, Sworowie, Niewieszu, Niemysłowie, Pudłowie Nowym, Zagórzycach, w Dzierżąznej, Panaszewie i Bałdrzychowie.

W funkcjonalno-przestrzennej strukturze miasta Poddębice bardzo wyraźnie wyodrębnia się obszar położony w jego południowej części, o wykształconych w latach 70-80 funkcjach rekreacyjno-sportowych. Zlokalizowany jest tu kompleks trzech odkrytych basenów o powierzchni lustra wody 880 m² wykorzystujących wodę termalną, udostępnianych w sezonie letnim. Mieści się tutaj wymagający całkowitej przebudowy dawny Ośrodek Sportu.

Do atrakcji turystycznych na terenie gminy należy obiekt, jakim jest ZOO Safari w Borysewie, posiadające status „ogrodu zoologicznego”.

Położenie gminy Poddębice na obszarze o korzystnych warunkach bioklimatycznych, oraz walory przyrodnicze, krajobrazowe i architektoniczne sprzyjają rozwojowi turystyki oraz funkcji rekreacyjnych. Baza rekreacyjna jest jednak bardzo słabo rozwinięta. Adaptacja byłego ośrodka sportu, który przyciągałby zarówno mieszkańców, jak i turystów, mogłaby stać się impulsem do rozwoju turystyki i w pełni zdyskontować walory gminy.

Poza działkami i szlakami turystycznymi, nie rozwinęła się dotąd w dostatecznym stopniu ogólnodostępna baza turystyczna i gastronomiczna. Na terenie gminy zlokalizowane są dwa obiekty hotelarskie: Motel Skorpion oraz Hotel „Złota Gwiazda”. Bazę gastronomiczną stanowią m.in. Restauracja Złota Gwiazda, Pizzeria K-2, Restauracja Sjestá, Oscar Burger, Pierogarnia Złote Jabłko. Prężnie natomiast

rozwijają się agroturystyka. Powstało Stowarzyszenie Agroturystyczne Ziemi Poddębickiej, które zrzesza 26 gospodarstw i oferuje noclegi, regionalne potrawy oraz inne atrakcje. Ważnym centrum agroturystyki jest sołectwo Golice.

Poza agroturystyką, gmina stopniowo staje się ośrodkiem rehabilitacji leczniczej. W Poddębicach działa ośrodek rehabilitacji przy ZOL „Moż-MED.” W bezpośrednim otoczeniu miasta funkcjonuje ośrodek rehabilitacji „Pałac w Golicach”, a planowane jest utworzenie ośrodka rehabilitacji w miejscowości Tarnowa oraz rozbudowa oddziału rehabilitacji w Poddębickim Centrum Zdrowia sp. z o.o. w Poddębicach.

Na terenie gminy można uprawiać piłkę nożną, beach soccer, piłkę ręczną, karate, rajdy samochodowe, siatkówkę i rugby. W mieście funkcjonuje 5 klubów i stowarzyszeń sportowych, m.in.: LKS TERMY Poddębice, PLKS Dąb Poddębice, UKS Trops Poddębice, Stowarzyszenie Centrum Promocji Sportu i Rekreacji „Dragon” w Poddębicach, Stowarzyszenie WIT Poddębice.

W Poddębicach cyklicznie odbywają się imprezy sportowe o randze wojewódzkiej i krajowej.

Wpisując się w tworzony konsekwentnie wizerunek „Kraina bez barier” władze gminy w porozumieniu ze stowarzyszeniami organizują imprezy otwarte również dla osób niepełnosprawnych; przykładem takiej imprezy jest „Bieg Bez Barier”.

LKS Ner Poddębice – powstał w 1958 r., klub skupia drużyny piłkarskie w różnych kategoriach wiekowych. Działają 4 sekcje piłki nożnej: seniorzy, młodzicy, trampkarze i juniorzy. Przy klubie istnieje również sekcja piłki ręcznej. Zawodnicy trenują w Centrum Turystyki i Rekreacji w Byczynie.

Gmina Poddębice ma dobrze rozwiniętą sieć szlaków turystycznych. Na jej terenie funkcjonują szlaki turystyczne piesze i rowerowe. Planowana jest trasa szlaku konnego. Szlaki mają na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy, kultywowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego oraz wzbogacanie wiedzy o regionie. Sieć szlaków turystycznych ma łączyć najatrakcyjniejsze krajoznawczo miejsca, z uwzględnieniem bazy gastronomicznej i noclegowej.

Znaczne możliwości rozwoju daje gminie posiadanie zasobów źródeł wód geotermalnych. Na bazie tego bogactwa naturalnego planowana jest dalsza budowa infrastruktury leczniczej, rehabilitacyjnej oraz turystyki zdrowotnej.

5.4. Problemy i zjawiska kryzysowe

Analiza dostępnych danych oraz opinie zebrane w trakcie konsultacji społecznych pozwoliły zidentyfikować negatywne zjawiska i problemy występujące w **sferze przestrzenno-funkcjonalnej**. Do najważniejszych problemów i zjawisk kryzysowych w tej sferze należy zaliczyć przede wszystkim:

- zły stan techniczny niektórych odcinków dróg gminnych, szczególnie na obszarze miasta, zagrażający bezpieczeństwu uczestników ruchu drogowego, w tym pieszych,
- słabo rozwiniętą bazę turystyczną i gastronomiczną,
- niedostatecznie rozwiniętą bazę rekreacyjno-wypoczynkową,
- brak oferty rekreacyjnej dla osób starszych i niepełnosprawnych,
- brak bazy hotelowej (obiektów rekreacyjnych o wyższym standardzie),
- zdegradowaną i niedostatecznie rozwiniętą bazę sportową,
- brak zaplecza rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych,
- niedostateczny dostęp do usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną,
- niską estetykę i funkcjonalność przestrzeni publicznej,
- brak miejsc parkingowych,
- brak kompleksowej promocji walorów naturalnych gminy,
- niedostateczną promocję wizerunkową marki „Kraina bez barier”.

6. Sfera techniczna

6.1. Infrastruktura techniczna

Gmina posiada zorganizowany system zaopatrzenia w wodę poprzez sieć wodociągów wiejskich. Zaopatrzenie mieszkańców w wodę odbywa się z ujęć wód podziemnych ujmujących do eksploatacji utwory kredy górnej i czwartorzędu. Ujęcia wód zlokalizowane są w następujących miejscowościach:

- ujęcie miejskie w Poddębicach,
- Porczyny,
- Niewiesz,
- Bałdrzychów,

- Łężki,
- Góra Bałdrzychowska,
- Niemysłów,
- Sworawa,
- Klementów,
- Poddębice (ujęcie na terenie Poddębickiego Domu Kultury i Sportu),
- Poddębice (ujęcie na terenie Poddębickiego Centrum Zdrowia).

Gmina jest w 100% zwodociągowana, jednak charakteryzuje się istotną różnicą między długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Skanalizowane są Poddębice, Sworawa oraz Buczyna, a długość sieci kanalizacyjnej w końcu 2014 r. na terenie gminy wyniosła 45,8 km. Pod względem gospodarki wodno-ściekowej gmina należy do najlepiej wyposażonych w regionie łódzkim.

Na zorganizowany system odprowadzania ścieków do sieci kanalizacyjnej i oczyszczanie ścieków składają się:

- miejska mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Poddębicach o wydajności 730 m³/d,
- ponad 130 przydomowych oczyszczalni ścieków.

W pozostałych obszarach gminy ścieki są gromadzone w zbiornikach bezodpływowych i wywożone taborem asenizacyjnym do punktu zlewowego przy oczyszczalni ścieków w Poddębicach.

Tabl. 16. Podstawowe charakterystyki dotyczące infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na terenie gminy Poddębice

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2013	2014
Długość sieci kanalizacyjnej	34,3	43,0	45,8
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych	974	1030	1078
Długość czynnej sieci wodociągowej (w km)	238,8	245,3	253,9
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych	3110	3144	3185
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	13254	13287	14227
Zużycie wody (dam ³)	575,5	589,5	604,2
w tym zużycie wody w gosp. domowych (dam ³)	551,9	573,3	583,3

Zużycie wody w gosp. domowych na 1 mieszkańca (m ³)	34,6	36,1	36,7
---	------	------	------

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Na system ciepły Poddębic składają się lokalne kotłownie opalane gazem przewodowym, olejem opałowym i węglem, obsługujące budownictwo wielorodzinne, jednorodzinne oraz własne kotłownie zakładów pracy. Większość budynków użyteczności publicznej korzysta z kotłowni wbudowanych. Energię ciepłą dla miasta produkuje się przede wszystkim w kotłowni gazowej oraz z użyciem biomasy.

Po uruchomieniu odwiertu wód geotermalnych zrealizowano budowę ciepłowni geotermalnej. Ciepło wody termalnej zostało skierowane pośrednio do instalacji grzewczej, zapewniając dostawę ciepła również do odbiorców zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie odwiertu wody geotermalnej. Są to: Poddębickie Centrum Zdrowia, Liceum Ogólnokształcące, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, Zespół Pałacowy w Poddębicach oraz baseny zewnętrzne w ramach obiektów sportowych.

Instytucje i zakłady usługowe oraz produkcyjne dysponują indywidualnymi źródłami energii cieplnej. W ostatnich latach obserwowany jest wolny, ale systematyczny proces zmiany nośników energii cieplnej na ekologiczne tj. gaz przewodowy, energię elektryczną, olej opałowy o niskiej zawartości siarki, kotłownie na eko-groszek. Planowane są także instalacje fotowoltaiczne na terenie miejscowości Tarnowa, Sworawa, Porczyzny, Wólka, Borki Lipkowskie i Busina Kolonia.

Gmina Poddębice w ramach ograniczania niskiej emisji planuje rozbudowę sieci ciepłej na pozostałe obszary miasta (osiedla domów jednorodzinnych), tak, aby ograniczyć emisję szkodliwych gazów i pyłów do atmosfery.

Przez teren gminy Poddębice przechodzi gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Łódź-Turek oraz gazociąg przyłączeniowy do istniejącej stacji gazowej wysokiego ciśnienia Poddębice-Sworawa. Sieć gazowa funkcjonuje na terenie miasta Poddębice oraz we wsiach: Praga, Klementów, Chropy, Sworawa, Bałdrzychów, Busina, Borysew. Gaz przewodowy jest obok energii elektrycznej najważniejszym dla energetyki gminy nośnikiem energii. Gazyfikacja terenów zabudowanych sprzyja ochronie środowiska poprzez ograniczenie emisji do atmosfery pyłów, tlenków siarki i azotu.

Zarówno miasto jak i gmina są wyposażone w łącza telefoniczne: sieć kablową i napowietrzną oraz światłowodową w stopniu zaspokajającym potrzeby mieszkańców na telefony stacjonarne i komórkowe. W mieście funkcjonują stacje bazowe telefonii komórkowej przy ul. Sienkiewicza, a w gminie: w Porczynach i w Krępie i Bałdrzychowie.

Gmina zasilana jest w energię elektryczną bezpośrednio z elektrowni Adamów, skąd dociera liniami przemysłowymi o napięciu 110 kV. Ponadto przez teren gminy przebiegają dwie linie wysokiego napięcia 220 kV (Adamów-Janów, Adamów-Pabianice). Zasilanie odbiorców w energię elektryczną realizowane jest poprzez sieci średnich napięć, stacje transformatorowe 15/0,4 kV oraz sieci niskiego napięcia. Dostawa energii w zdecydowanej większości następuje przez linie 15 kV napowietrzne i kablowe oraz słupowe i wewnętrzne stacje trafo. Na terenie gminy dominują słupowe stacje trafo zasilane przede wszystkim liniami napowietrznymi.

6.2. Zasoby mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Poddębice, głównie w wyniku rozwoju budownictwa jednorodzinne, powiększają się w ujęciu ilościowym, a także poprawie ulega ich stan techniczny.

Zdecydowana większość zasobów mieszkaniowych, zwłaszcza w Poddębicach w budownictwie wielorodzinnym, ale też i jednorodzinne w centralnej części miasta, pochodzi z lat 1945-1988. Ostatni okres to rozwój głównie budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne.

Tabl. 17. Zasoby mieszkaniowe

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2013	2014
O G Ó Ł E M			
Mieszkania.....	5549	5654	5675
Izby	21266	21763	21875
Powierzchnia użytkowa w tys. m ²	417,8	431,3	434,5
Miasto			
Mieszkania.....	2921	2977	2987
Izby	10849	11103	11160

Powierzchnia użytkowa w tys. m ²	194,3	200,9	202,5
Wieś			
Mieszkania.....	2628	2677	2688
Izby	10417	10660	10715
Powierzchnia użytkowa w tys. m ²	223,5	230,4	232,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Stan techniczny zasobów uznawany jest jako średni i dobry.

Przeciętnie na 1 mieszkanie w 2014 r. przypadało 76,6 m² powierzchni użytkowej, a na 1 mieszkańca 26,8 m² powierzchni użytkowej w mieszkaniach. Sytuacja ta świadczy o relatywnie dobrym stopniu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych.

Nowa zabudowa, w zdecydowanej większości jednorodzinna, realizowana po 1990 roku, odznacza się wyraźnym zwiększeniem powierzchni budowanych mieszkań, pełnym wyposażeniem we wszystkie instalacje sanitarne i z uwagi na dużą podaż dostępnych materiałów budowlanych - starannym wykończeniem elewacji budynków. Nowe budynki bardzo wyraźnie wyróżniają się wśród pozostałych zasobów mieszkaniowych, zarówno w mieście jak i w gminie. Pozostałe, szczególnie w mieście, charakteryzuje często zaniedbana elewacja, co rzutuje na estetykę przestrzeni publicznej.

Przyrost nowych zasobów korzystnie wpływa na stopień wyposażenia mieszkań w podstawowe instalacje.

Tabl. 18. Mieszkania wyposażone w podstawowe instalacje

WYSZCZEGÓLNIENIE	Mieszkania ogółem	Mieszkania wyposażone w :				
		wodociąg	ustęp	łazienkę	gaz z sieci	centralne ogrzewanie
2010						
OGÓŁEM	5549	5169	4863	4587	580	3925
Miasto	2921	2878	2836	2778	499	2637
Wieś.....	2628	2291	2027	1809	81	1288
2013						

O G Ó Ł E M	5654	5275	4971	4695	586	4045
Miasto	2977	2934	2892	2834	503	2693
Wieś.....	2677	2341	2079	1861	83	1352
2014						
O G Ó Ł E M	5675	5296	4994	4718	585	4068
Miasto	2987	2944	2902	2844	506	2703
Wieś.....	2688	2352	2092	1874	79	1365

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Z danych statystycznych wynika, że w końcu 2014 r. w wodę z sieci wodociągowej było wyposażonych 98,6 % mieszkań w mieście i 87,5% mieszkań na wsi, zaś w instalację centralnego ogrzewania: 90,5% mieszkań w mieście i 50,8% na wsi. Wskaźniki technicznego wyposażenia mieszkań są korzystne na tle powiatu poddębickiego oraz przeciętnie wyższe niż w skali województwa, jednak estetyka miejskich zasobów mieszkaniowych, stan techniczny elewacji znacznej części zabudowy wymaga interwencji.

6.3. Problemy i zjawiska kryzysowe

Część obszarów w gminie Poddębice dotknięta jest zjawiskami kryzysowymi również w **sferze technicznej**. Zjawiska te wyraźnie zostały zidentyfikowane zarówno na podstawie danych z dostępnych źródeł statystycznych, jak i z informacji uzyskanych od mieszkańców w ramach przeprowadzanych konsultacji. W świetle tych danych negatywne zjawiska techniczne występujące na terenie gminy to przede wszystkim:

- degradacja części budynków użyteczności publicznej,
- bariery architektoniczne w przestrzeni publicznej utrudniające uczestnictwo w życiu społecznym osobom starszym i niepełnosprawnym,
- zły stan techniczny części zasobów mieszkaniowych,
- zły stan elewacji części miejskich zasobów mieszkaniowych rzutujący na estetykę przestrzeni publicznej.

7. Sfera gospodarcza

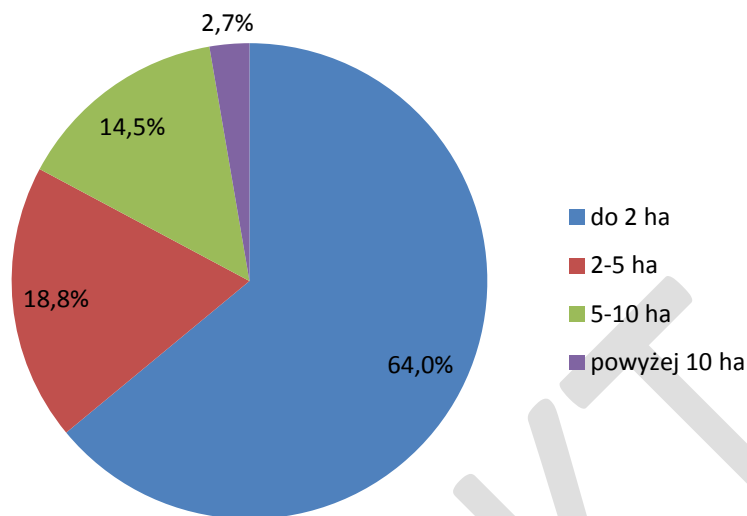
7.1. Struktura działalności gospodarczej

Z punktu widzenia profilu gospodarczego gmina ma charakter rolniczy, jednak warunki naturalne dla rozwoju tej dziedziny gospodarowania nie są korzystne. Dominują tu gleby średnie i słabsze klas bonitacyjnych III i IV. Położenie w granicach gminy doliny rzek oraz rozległe obniżenie dolinne w północnej jej części, warunkuje stosunkowo wysoki udział w strukturze użytkowania gleb, łąk trwałych i pastwisk – ponad 40% i jest to udział najwyższy w powiecie poddębickim oraz jeden z najwyższych w regionie. Gmina nie wyróżnia się w regionie łódzkim wysokim stopniem kultury rolnej, tj. stopniem specjalizacji oraz towarowości gospodarstw rolnych. Przeciętna wielkość gospodarstwa rolnego (dane PSR 2010) wynosi 7,9 ha, przy czym gospodarstwa małe, nie przekraczające 2 ha stanowią 64% ogółu.

Okolo 14% gospodarstw rolnych prowadzi działalność pozarolniczą, głównie w sferze handlu, budownictwa, transportu i magazynowania, a także w dziedzinie agroturystyki.

Profil produkcji roślinnej w gminie jest zbliżony do przeciętnego w całym województwie łódzkim – dominuje uprawa zbóż i ziemniaków. Produkcja zwierzęca ma również typowy charakter: gospodarstwa rolne prowadzą hodowlę zarówno trzody chlewnej, bydła, jak i owiec oraz drobiu.

**Wykres 3. Struktura gospodarstw rolnych według wielkości
(według PSR 2010)**

Przetwórstwo rolno-spożywcze w gminie nie jest dostosowane do istniejącej bazy surowcowej. W mieście funkcjonują dwa młyny zbożowe i kilka piekarni, na pozostałym terenie – ubojnia w Pradze oraz elewatory zbożowe w Bałdrzychowie.

Działalność pozarolniczą na terenie gminy prowadzi prawie 1,5 tys. podmiotów gospodarczych, w tym 1 tys. w mieście.

Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą nie podlega większym zmianom. Każdego roku rejestruje się około 150 nowych podmiotów, a zbliżona ich liczba kończy swoją działalność. Jednocześnie powstawanie nowych firm i wykreślanie z rejestru nie ma wpływu na strukturę gospodarczą gminy. Tradycyjnie dominują podmioty prowadzące działalność w sferze handlu – stanowiąc około 35% ogółu oraz budowlane – około 12%. Spośród firm skupionych w przetwórstwie przemysłowym (około 9%) najczęściej produkuje artykuły spożywcze i napoje, odzież, wyroby z drewna, wyroby z surowców mineralnych, wyroby metalowe. W strukturze gospodarczej gminy ważne miejsce zajmują również firmy prowadzące działalność transportową oraz oferujące usługi związane z zakwaterowaniem (agroturystyka). Znaczne liczebności podmiotów prowadzących działalność w sferze edukacji, zdrowia i administracji wynikają z funkcji ośrodka powiatowego, jakim jest miasto Poddębice.

Tabl. 19. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON

Stan w dniu 31 XII

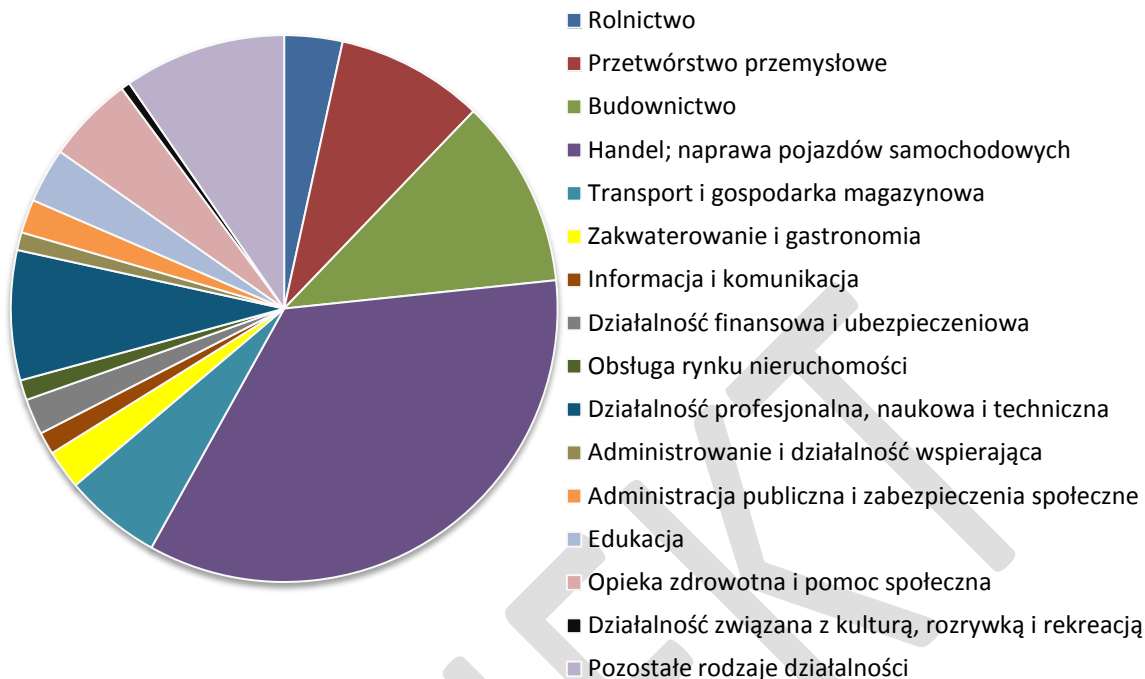
Rodzaj działalności	2010	2013	2014	2015
Ogółem	1426	1523	1512	1499
w tym:				
Przetwórstwo przemysłowe	119	133	132	124
Budownictwo	152	163	169	167
Handel, naprawa pojazdów samochodowych	539	546	525	496
Transport i gospodarka magazynowa	64	83	87	95
Zakwaterowanie i gastronomia.....	41	34	35	42
Informacja i komunikacja	11	19	20	22
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	30	34	32	33
Obsługa rynku nieruchomości	18	17	18	21
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	97	113	116	115
Administrowanie i działalność wspierająca ...	13	14	16	21
Administracja publiczna i zabezpieczenia społeczne	29	30	30	29
Edukacja.....	40	48	49	48
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	56	71	78	79
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	29	29	28	28

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Zwraca uwagę wzrost liczebności firm prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną, a także podmiotów skupionych w sekcji opieka zdrowotna i pomoc społeczna. Wiąże się to z kształtującym się profilem gminy: rehabilitacja, usługi opiekuńcze oraz rekreacja lecznicza – oparte na źródłach geotermalnych.

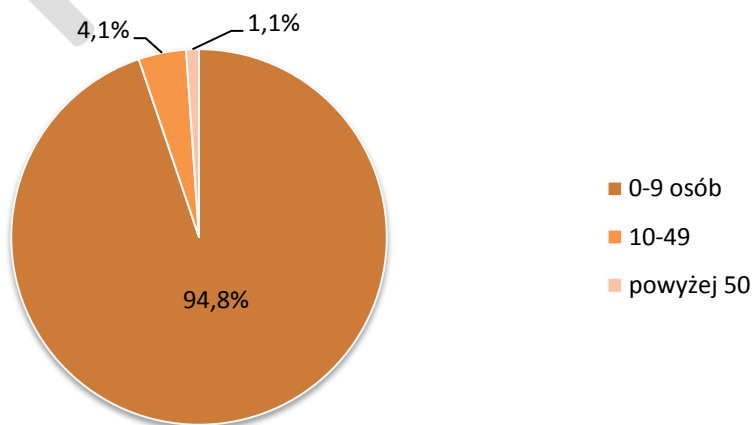
Źródła geotermalne, z punktu widzenia działalności gospodarczej, stanowią w zasadzie jedyny atut gminy. Dalsze inwestycje w sferę usług związanych z marką „Kraina bez barier” uwzględniające zasoby wód geotermalnych dają szansę na podniesienie poziomu gospodarczego gminy. Współpraca pomiędzy podmiotami działającymi w sferze lecznictwa, rehabilitacji, gastronomii i turystyki stwarza szansę stworzenia organizacji typu klaster.

Wykres 4. Struktura podmiotów gospodarczych według sekcji PKD
Stan w dniu 31 XII 2015 r.

Z punktu widzenia form organizacyjno-prawnych wśród podmiotów zdecydowanie przeważają osoby fizyczne – 80,6%. Ponadto na terenie gminy zarejestrowano 7 spółdzielni, 58 spółek handlowych, w tym 7 z udziałem kapitału zagranicznego oraz 81 spółek cywilnych. Zdecydowaną większość podmiotów stanowią firmy małe, o liczbie zatrudnionych nie przekraczającej 9 osób.

Wykres 5. Struktura podmiotów gospodarczych według klas wielkości
Stan w dniu 31 XII 2015 r.

Podmioty gospodarcze prowadzące działalność na terenie gminy stanowią niemal połowę (46,9%) ogółu firm zlokalizowanych na terenie powiatu i 0,6% ogółu podmiotów w województwie.

Przedsiębiorczość mieszkańców gminy, mierzona liczbą podmiotów zarejestrowanych na 10 tys. ludności, kształtuje się na relatywnie wysokim poziomie. Omawiany wskaźnik w końcu 2014 r. przyjął tu wartość 950, podczas gdy w całym powiecie kształtował się na poziomie 772, przy przeciętnej w województwie 957.

7.2. Atrakcyjność inwestycyjna

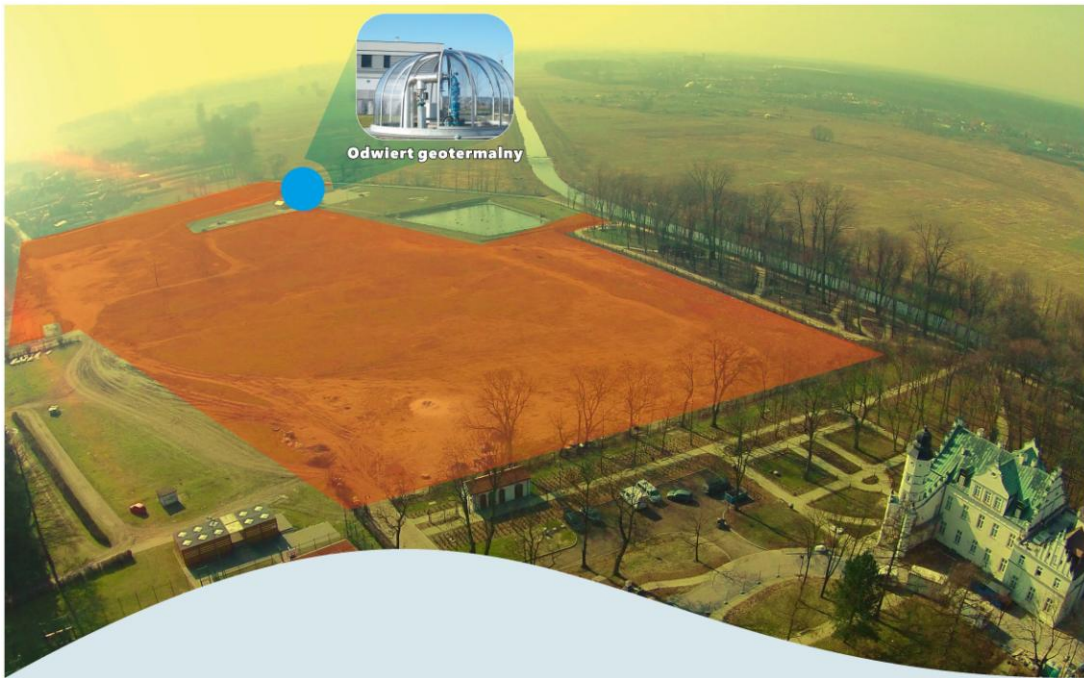
Czynnikami stanowiącym o atrakcyjności inwestycyjnej gminy jest jej położenie w centralnej Polsce i dostępność komunikacyjna, umożliwiającą połączenia z dużymi ośrodkami miejskimi: Łodzią, Piotrkowem Trybunalskim, Rawą Mazowiecką i Sieradzem.

Największym atutem gminy jest jednak położenie na terenach zasobnych w energię geotermalną związaną z wodami podziemnymi o temperaturze 65-70°C. Działalność w oparciu o wodę i energię geotermalną prowadzi Geotermia Poddębice Sp.z o.o. Spółka wykorzystuje gorące źródła do celów grzewczych, balneologicznych oraz rekreacyjnych.

O szerokim zastosowaniu wód geotermalnych i ich atrakcyjności dla potencjalnych inwestorów decyduje możliwość ich użytkowania bez degradacji środowiska naturalnego, odnawialność energii oraz ekonomiczna opłacalność ich uzyskania. Wody geotermalne mają wszechstronne zastosowanie w wielu dziedzinach: energetyce, energetyce cieplnej, rekreacji, uprawach pod osłonami, w hodowli ryb, a także w przemyśle spożywczym.

Gmina Poddębice dysponuje terenami inwestycyjnymi, położonymi w sąsiedztwie szpitala i Ogrodu Zmysłów, przeznaczonymi pod inwestycje związane z wykorzystaniem wód termalnych: baseny rekreacyjne, rehabilitacyjne i lecznicze, obiekty hotelowe oraz kliniki, centra zdrowia, urody itp.

Zdjęcie 1. Oferta inwestycyjna – teren o powierzchni 4,8 ha.

7.3. Organizacje wspierające przedsiębiorczość mieszkańców

Na terenie gminy działa szereg organizacji, których zadaniem jest wspieranie lokalnych przedsiębiorców.

Należą do nich:

1. Fundacja Centrum Wspierania Przedsiębiorczości w Poddębicach, ul. Łódzka 27.

W ramach swojej działalności fundacja organizuje szkolenia dla osób bezrobotnych oraz pomoc psychologiczną dla osób dotkniętych patologiami. Działania organizacji mają na celu poprawę warunków życia mieszkańców regionu, kształtowanie podstaw samodzielności w działalności gospodarczej i przedsiębiorczości, wspieranie inicjatyw społecznych mających na celu pomoc w poszukiwaniu pracy, wspieranie i prowadzenie działań na rzecz podnoszenia poziomu wiedzy i wykształcenia mieszkańców.

2. Poddębickie Stowarzyszenie Przedsiębiorczości, ul. Łódzka 37.

Celem Stowarzyszenia jest propagowanie działalności gospodarczej, doradztwo i pomoc prawna oraz ekonomiczna dla podmiotów gospodarczych oraz szkolenia, popularyzacja wiedzy i osiągnięć naukowych oraz praktycznych w zakresie organizacji i zarządzania małymi przedsiębiorstwami.

3. Cech Rzemiosł Różnych, ul. 1 – go Maja 15.

Cech jest dobrowolnym związkiem zawodowym rzemieślników prowadzących działalność na terenie miasta i gminy Poddębice oraz gmin: Lutomiersk, Dalików, Wartkowice, Pęczniew i Zadzim. Do jego głównych zadań należy udzielanie pomocy członkom w formie porad i informacji, rozpatrywanie skarg na działalność członków, organizowanie pomocy w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych członków i zatrudnionych przez nich pracowników, propagowanie i organizowanie przygotowania zawodowego.

Na terenie gminy działa również punkt konsultacyjny Lokalnej Grupy Działania „Podkowa”, zlokalizowanej w Zduńskiej Woli. Mieści się przy ul. Łódzkiej 17/21. Grupa obejmuje gminy: Zduńska Wola, Zapolice, Szadek, Zadzim i Poddębice. Celem stowarzyszenia jest identyfikacja lokalnych problemów, aktywizacja samorządów i ich partnerów, zainteresowanych projektami w ramach inicjatywy Leader. Lokalna Grupa Działania wspiera podejmowanie lub rozwijanie przez rolników i członków ich gospodarstw domowych, działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem oraz tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw.

7.4. Problemy i zjawiska kryzysowe

Analiza zjawisk kryzysowych w **sferze gospodarczej** wynika z prezentowanych w diagnozie danych zebranych ze źródeł statystyki publicznej, danych pozyskanych w instytucjach samorządowych działających w gminie Poddębice oraz wynikających z konsultacji społecznych. W świetle tych danych priorytetowe problemy gospodarcze mieszkańców gminy wynikające ze szczególnego nasilenia zjawisk kryzysowych to przede wszystkim słabe wykorzystanie potencjału turystyczno-rekreacyjnego oraz niski poziom rozwoju przedsiębiorczości, którego skutkiem są liczne problemy społeczne takie jak bezrobocie, wykluczenie społeczne i niski

poziom poczucia bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców. Problemem często podkreślanym - zarówno przez mieszkańców, jak i przez władze gminy - jest także trudność pozyskania inwestorów do realizacji zadań pozwalających na lepsze wykorzystanie walorów naturalnych i potencjału demograficznego gminy. Hierarchiczna lista najważniejszych problemów gospodarczych gminy przedstawia się zatem następująco:

- niewystarczające wykorzystanie gospodarcze potencjału turystyczno-rekreacyjnego i walorów środowiskowych gminy,
- niski poziom przedsiębiorczości,
- niska dochodowość tradycyjnego rolnictwa,
- brak kompleksowych działań wspierających przedsiębiorczość,
- niewielkie zaangażowanie inwestorów prywatnych w realizację przedsięwzięć gospodarczych.

V. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

1. Obszar zdegradowany

Synteza wyników uzyskanych z przeprowadzonych analiz ilościowych i jakościowych obecnej sytuacji w Gminie Poddębice, dobra znajomość lokalnych uwarunkowań, a przede wszystkim oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności określone w trakcie szerokich konsultacji i analiz pozwoliły na wyodrębnienie na terenie gminy obszaru zdegradowanego. Wyznaczony obszar cechuje największa koncentracja negatywnych zjawisk i problemów.

Interesariusze wskazywali na obiekty zdegradowane i wymagające rewitalizacji, które wprawdzie nie zawsze są zgrupowane na jednorodnym, jednoznacznie wyodrębnionym obszarze geograficznym, niemniej jednak tworzą na mapie gminy pewną wyodrębnioną całość (patrz mapa w Załączniku nr 2).

Wyznaczony obszar wymaga szeregu zabiegów rewitalizacyjnych w celu osiągnięcia pożądaných efektów **społecznych, gospodarczych, środowiskowych,**

przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Obszar ten sąsiaduje ze zmodernizowanym Rynkiem Głównym (Plac Kościuszki) oraz odrestaurowanym Pałacem i parkiem; sąsiedztwo to od strony estetycznej powoduje przykry dysonans, którego neutralizacja będzie jednym z celów projektu rewitalizacji.

Zdiagnozowany obszar zdegradowany obejmuje tereny zurbanizowane Poddębic, na których stwierdzono szczególną koncentrację negatywnych zjawisk:

- społecznych:

- wskaźnik określający wielkość ubóstwa w postaci liczby osób, którym udzielono pomocy w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest wyższy niż średni wskaźnik dla gminy¹,
- wysoki udział osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców, przekraczający wartość wskaźnika dla gminy²,
- przestępczości i naruszeń prawa, o czym świadczy znaczna liczba czynów karalnych - wyższa niż średnia dla całego obszaru gminy³,

- gospodarczych:

- niski stopień przedsiębiorczości,
- niska jakość terenów publicznych,
- niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do funkcji obszaru,
- brak transportu publicznego,
- bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych i starszych,

- środowiskowych:

- słabo wykorzystane bogate zasoby wód termalnych, bez zastosowania technologii ekologicznych i energooszczędnych,

- przestrzenno-funkcjonalnych:

- niska estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznej,
- słabo rozwinięta baza rekreacyjno-wypoczynkowa,

¹ Na podstawie informacji MGOPS w Poddębicach.

² Na podstawie informacji PUP w Poddębicach.

³ Na podstawie informacji Komendy Policji w Poddębicach.

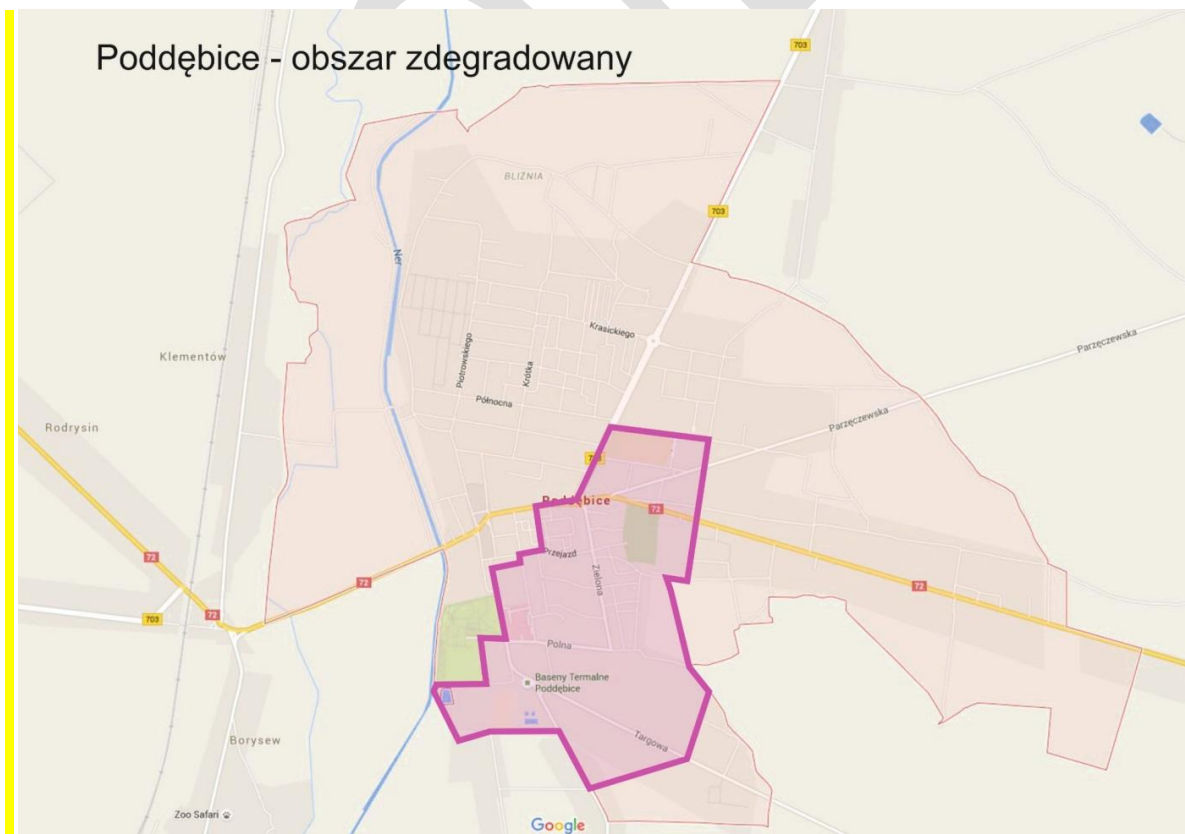
- brak zaplecza rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych,
- słaby rozwój sieci handlowo-usługowej,

- technicznych:

- degradacja stanu technicznego części obiektów budowlanych,
- braki w funkcjonowaniu rozwiązań technicznych, umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i adaptacji do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Szczególna koncentracja negatywnych zjawisk i problemów na wyznaczonym obszarze, **głównie w sferze społecznej**, ale również gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej – zgodnie z przyjętymi założeniami metodycznymi, uzasadnia wyznaczenie tego obszaru, jako **obszar zdegradowany i przeznaczony do rewitalizacji**.

Rys. 3. Poddębice – obszar zdegradowany

Granice obszaru zdegradowanego przebiegają od północy wzdłuż ulicy Łódzkiej, Łęczyckiej i Miłej, następnie od wschodu ulicami Radosną i Wiejską do ul. Przejazd i dalej na południe wzdłuż granicy miasta do ulicy Targowej i Mickiewicza. Na południu wzdłuż ulicy Mickiewicza, następnie 200 m przed granicą miasta wzdłuż kompleksu basenowego. Zachodnią granicę obszaru wyznaczają ulice Konopnickiej, Mickiewicza, Przejazd, Południowa do Łódzkiej.

Obszar zdegradowany obejmuje 0,91 km² powierzchni, co stanowi **0,4% powierzchni gminy**. Mieszka na nim 3168 osób tj. **19,5 % ogólnej liczby mieszkańców gminy**⁴.

Zdjęcie 2. Plac przed obiektem basenowym

⁴ Dane na podstawie informacji z Urzędu Miasta i Gminy Poddębice.

Zdjęcie 3. Ośrodek Sportu i Rekreacji – dawne boisko

Zdjęcie 4. Hala Gimnazjum

Zdjęcie 5. Budynek byłego hotelu

Zdjęcie 6. Plac przy ul. Grunwaldzkiej

Zdjęcie 7. Przedszkole

Zdjęcie 8. Obszar przy ul. Targowej

2. Obszar rewitalizacji

Wyznaczony w ramach konsultacji społecznych i analiz obszar zdegradowany, w myśl propozycji zgłoszonych przez mieszkańców gminy i ekspertów władz samorządowych, wymaga kompleksowej rewitalizacji. Konsultacje przeprowadzono z wykorzystaniem zróżnicowanych narzędzi partycypacyjnych (ankieta, rozmowy z mieszkańcami, konsultacje z ekspertami i przedsiębiorcami).

Obszar zdegradowany powinien w całości zostać poddany rewitalizacji, ponieważ wskazane przez interesariuszy projekty zlokalizowane są na całym tym obszarze. Jednocześnie wszystkie projekty/przedsięwzięcia realizowane na wyznaczonym obszarze będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, co oznacza, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach, szczególnie **społecznym**, ale też gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, środowiskowym i technicznym.

Program rewitalizacji zakłada realizację różnorodnych projektów zgłoszonych w wyniku konsultacji społecznych, których realizacja będzie warunkować osiągnięcie kompleksowości interwencji oraz oddziaływać będzie na cały dotknięty kryzysem obszar. Poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie dopełniają się przestrzennie.

Projekty oraz przedsięwzięcia umieszczone na liście podstawowych projektów rewitalizacyjnych warunkują realizację programu rewitalizacji w zakresie:

- kompleksowości,
- koncentracji,
- komplementarności,
- partnerstwa i partycypacji.

VI. WIZJA I CELE REWITALIZACJI

1. Wizja

Zarówno diagnoza, jak i opinie interesariuszy Programu pozwoliły na wypracowanie wizji – stanu docelowego, do którego interesariusze Programu będą dążyć do 2023 r. Wizja to odpowiedź na pytanie, jaki będzie stan obszaru rewitalizowanego, jeżeli podjęte będą planowane działania rewitalizacyjne.

Wizja

W ramach idei **Kraina Bez Barier** przyjętej w 2007 roku, jako motto gminy Poddębice obszar objęty Programem rewitalizacji, to obszar, na którym w wyniku różnorodnych działań naprawczych, zmierzających do ograniczenia wykluczenia społecznego, wynikającego z występowania barier społecznych, ekonomicznych, mentalnych i instytucjonalnych, nastąpi poprawa jakości i poziomu życia mieszkańców oraz wzrośnie poczucie bezpieczeństwa socjalnego.

2. Cele rewitalizacji

Uzyskanie zarysowanej w dokumencie wizji obszaru rewitalizacji wymaga wytyczenia celów, którym podporządkowane zostaną kierunki działań i konkretne działania.

Cel główny, cele strategiczne i operacyjne (szczegółowe) Programu zostały sformułowane po przeanalizowaniu problemów i zjawisk kryzysowych na podstawie diagnozy, a także w oparciu o wnioski zgłoszone przez interesariuszy w toku konsultacji społecznych.

Cel główny

Głównym celem działań rewitalizacyjnych jest stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju wyznaczonego obszaru zdegradowanego w wymiarze **społecznym, gospodarczym, przestrzennym, kulturowym i środowiskowym.**

Dla wypracowanego celu głównego Programu określono 4 cele strategiczne:

Rys. 4. Cele strategiczne

Drzewo celów w dalszych krokach uzupełniono o cele na poziomie operacyjnym:

Cel strategiczny I

Ożywienie gospodarcze terenów rewitalizowanych poprzez rozwój rekreacji i rehabilitacji leczniczej.

- I.1. Rozwój funkcji rekreacyjnych na bazie zasobów naturalnych gminy.
- I.2. Rozwój usług leczniczo-rehabilitacyjnych opartych o źródła geotermalne.
- I.3. Rozwój oferty rekreacyjnej dla osób niepełnosprawnych opartej o źródła geotermalne.

Cel strategiczny II

Rozwój infrastruktury edukacyjnej i sportowej

- II.1. Podniesienie standardu wychowania przedszkolnego i szkolnego (podstawowego i gimnazjalnego).
- II.2. Modernizacja bazy sportowej dla dzieci i młodzieży.
- II.3. Rozwój całorocznych form aktywności fizycznej mieszkańców, z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny III

Poprawa wizerunku gminy

- III.1. Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej.
- III.2. Rozwój form współpracy administracji z mieszkańcami z wykorzystaniem nowoczesnych technik komunikacji.
- III.3. Kształtowanie pozytywnego wizerunku gminy jako krainy bez barier.

Cel strategiczny IV

Aktywizacja społeczna mieszkańców

- IV.1. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem poprzez aktywną integrację osób zagrożonych wykluczeniem.
- IV.2. Rozwój kapitału społecznego .
- IV.3. Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców, w szczególności osób z dysfunkcjami oraz dzieci i młodzieży.

W ramach wytyczonych celów na poziomie operacyjnym utworzono katalog działań niezbędnych do realizacji głównego celu rewitalizacji obszaru zdegradowanego:

Cel I.1. Rozwój funkcji rekreacyjnych na bazie zasobów naturalnych gminy.

Działania: rozwój bazy noclegowej o wysokim standardzie, agroturystyki, gastronomii, kompleksowa oferta turystyczna. Nowe podmioty gospodarcze nastawione na rekreację przyczynią się do ożywienia gospodarczego. Zwiększony napływ turystów przełoży się na ograniczenie bezrobocia, przyczyni się do wzrostu dochodów mieszkańców, a w konsekwencji przyniesie pozytywne skutki w wymiarze społecznym. Rozwój funkcji turystycznych wymaga również właściwych powiązań komunikacyjnych, modernizacji dróg, z poszanowaniem środowiska naturalnego.

Cel I.2. Rozwój usług leczniczo-rehabilitacyjnych opartych o źródła geotermalne.

Działania: budowa i modernizacja miejsc spotkań osób z dysfunkcjami, rewitalizacja zdegradowanego ośrodka sportu i rekreacji. Powstanie obiektów i nowych podmiotów specjalizujących się w usługach rehabilitacyjnych wpłynie na ożywienie gospodarcze obszaru, co przełoży się na ożywienie w wymiarze społecznym (zmniejszenie bezrobocia, ograniczenie wykluczenia społecznego, podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych, szczególnie z dysfunkcją ruchu).

Cel I.3. Rozwój oferty leczniczej i rehabilitacyjnej dla osób niepełnosprawnych

Działania: kształtowanie profilowanej oferty rehabilitacyjnej, organizowanie imprez o charakterze sportowo-rekreacyjnym i kulturalnym, działania aktywizujące osoby z dysfunkcjami. Działania tego typu spowodują rozwój turystyki leczniczej, zwiększą dochody mieszkańców, przyczynią się do włączenia społecznego osób starszych i niepełnosprawnych, zaktywizują społeczność lokalną.

Cel II.1. Podniesienie standardu wychowania przedszkolnego i szkolnego na poziomie szkół podstawowych i gimnazjów

Działania: przebudowa i modernizacja bazy edukacji przedszkolnej/szkolnej, stworzenie lepszych warunków opieki nad dzieckiem, objęcie większej liczby dzieci opieką przedszkolną, stworzenie bazy do różnorodnych działań opiekuńczych

i integracyjnych. Działanie przełoży się na poprawę szans dzieci z mniejszych miejscowości, przyczyni się do włączenia społecznego.

Cel II.2. Modernizacja bazy sportowej dla dzieci i młodzieży

Działania: przebudowa hali sportowej przy gimnazjum, organizacja miejsc rekreacji i imprez sportowych stworzy warunki do wszechstronnego rozwoju młodzieży, organizacji czasu wolnego, przyczyni się do aktywizacji społeczności lokalnej, co w konsekwencji przełoży się na proces ożywienia obszaru w wymiarze społecznym.

Cel II.3. Rozwój całorocznych form aktywności fizycznej mieszkańców z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych

Działania: na bazie zrewitalizowanego ośrodka sportu i rekreacji oraz hali sportowej, a także poprzez wykorzystanie istniejących i tworzenie innych obiektów, organizowanie form aktywności fizycznej mieszkańców: rozgrywki, imprezy, działania edukacyjne. Formy aktywności uwzględniające potrzeby osób z dysfunkcjami przyczynią się do ich włączenia społecznego i aktywizacji, staną się jednocześnie formą integracji i aktywizacji społecznej całej społeczności lokalnej.

Cel III.1. Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej.

Działania: porządkowanie miejsc użyteczności publicznej, elewacji budynków, dróg dojazdowych do centrum rehabilitacji i obiektów sportowych. Działania zmierzające do poprawy estetyki przestrzeni publicznej obszaru zdegradowanego przyniesie wymierne efekty w wymiarze przestrzennym, wpłyną pozytywnie na wizerunek gminy i w konsekwencji przyczynią się do wzrostu atrakcyjności gminy dla mieszkańców, turystów i inwestorów.

Cel III.2. Rozwój form współpracy administracji z mieszkańcami z wykorzystaniem nowoczesnych technik komunikacji

Działania: rozwój kanałów komunikacji, stworzenie systemu teleinformatycznego e-usług wpłynie na zniesienie barier komunikacyjnych, przyczyni się do rozwoju społeczeństwa informacyjnego, tym samym zaktywizuje mieszkańców.

Cel III.3. Kształtowanie pozytywnego wizerunku gminy jako „Krainy Bez Barier”

Działania: budowa kompleksowej promocji walorów gminy w postaci wód geotermalnych i warunków naturalnych sprzyjających rozwojowi turystyki oraz promowanie działań sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych przyniesie wymierne korzyści w postaci zwiększonego napływu turystów, w tym osób o szczególnych potrzebach. Działania te przyczynią się do ożywienia obszaru w wymiarze gospodarczym a w konsekwencji przełożą się na poprawę warunków życia mieszkańców.

VII. PROJEKTY I PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

1. Lista podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Po konsultacjach z mieszkańcami, przedstawicielami samorządu gminnego oraz innymi interesariuszami uznano, że Program Rewitalizacji na obszarze zdegradowanym powinien objąć co najmniej następujące projekty, których realizacja da impuls do dalszych zmian. Realizacja wymienionych działań warunkuje proces rewitalizacji, przyniesie ożywienie gospodarcze w sferze turystyki i rehabilitacji, nowe miejsca pracy i wyższą aktywność mieszkańców. Rozwój gospodarczy, angażujący istniejący potencjał endogeniczny gminy przełoży się na poprawę poziomu życia mieszkańców i pozytywnie wpłynie na rozwiązanie problemów społecznych na obszarze zdegradowanym. Podstawowe projekty to:

- kompleks basenowo - rekreacyjny
- drogi dojazdowe do tego kompleksu,
- hala sportowa przy gimnazjum,
- przedszkole,
- cyfryzacja kontaktu mieszkańców z jednostkami organizacyjnymi gminy.

Oprócz wymienionych wskazywano także inne, pojedyncze obiekty, często położone w bezpośrednim sąsiedztwie miejsca zamieszkania lub zatrudnienia ankietowanych osób. Proponowany zakres programu rewitalizacji obejmuje zatem

najczęściej zgłaszane postulaty rewitalizacji, bez uwzględnienia pojedynczych lub incydentalnych wskazań.

Szczegółowe informacje dotyczące zakresu rzeczowego, wartości kosztorysowej, okresu realizacji i wskaźników charakteryzujących inwestycje zamieszczono w Tablicy nr 20.

PROJEKT

Tabl. 20. Wykaz planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych do realizacji

Lp.	Nazwa i adres inwestycji	Zakres rzeczowy	Wartość w zł	Okres realizacji	Wskaźniki charakteryzujące inwestycję
1.	Przeciw Wykluczeniu - Kraina Bez Barrier w Poddębicach - rewitalizacja kompleksu geotermalnego w Poddębicach, ul. Mickiewicza 19	<ul style="list-style-type: none"> - rewitalizacja głównego budynku zaplecza basenowego, w tym przyległe baseny i kąpielisko zewnętrzne; - rewitalizacja istniejącego kąpieliska wraz z plażami oraz budynkiem zaplecza obsługi i barku letniego; - rewitalizacja istniejącego obiektu szatniowo –noclegowego do docelowej funkcji budynku integracji spotkań osób niepełnosprawnych; - elementy zagospodarowania terenu oraz mała architektura; - drogi i parkingi, ciągi piesze oraz pieszo-jezdne, w tym przebudowa skrzyżowania z ul. Mickiewicza; - zieleni urządzona; - infrastruktura techniczna oraz sieć uzbrojenia terenu; <p>Wszystkie obiekty i urządzenia będą dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.</p>	45 000 000,00	2017-2020	<p>Kompleks geotermalny posiadający:</p> <p>budynek basenowy o pow. ok. 5000 m²; z halą basenową o pow. ok.677m², basenami zewnętrznymi elementami zagospodarowania terenu , zielenią urządzoną , elementami małej architektury, parkingi na 237 miejsc. parkingowo postojowych w tym 35 dla osób niepełnosprawnych;</p> <p>budynek Integracji i Spotkań Osób Niepełnosprawnych o powierzchni ok.1312 m² z wybudowanym wjazdem od ul. Mickiewicza</p>
2.a	Przebudowa i rozbudowa drogi gminnej nr 111020E na odcinku od ul.	Wykonanie prac rozbiórkowych, roboty ziemne, wykonanie podbudowy, warstwy wiążącej, ścieralnej,	1 807 542,00	2017-2018	Przebudowany odcinek ulicy o długości 0,516 m wraz z chodnikami,

	Mickiewicza (droga powiatowa) do zjazdu na działkę 4/3 do Geotermii Poddębice	wykonanie zjazdów, chodników, ścieżki rowerowej, zatok, obrzeży, wykonanie odwodnienia, oznakowanie pionowe, wykonanie oświetlenia, przebudowa sieci energetycznej średniego napięcia ul. Mickiewicza do wjazdu do Geotermii. Droga odpowiadać będzie standardom poruszania się osób niepełnosprawnych.			ścieżką rowerową zjazdami, oznakowaniem pionowym, nowoczesnym oświetleniem
2.b	Powiązanie komunikacyjne dróg: wojewódzkiej nr 703 i krajowej nr 72 z centrum wodolecznictwa i rekreacji, obiektami Geotermii Poddębice oraz terenami inwestycyjnym gminy w zakresie : Przebudowa i rozbudowa ulicy Zielonej w Poddębicach na odcinku od granicy pasa drogowego drogi krajowej nr 72 do ul. Targowej	Wykonanie prac rozbiórkowych, roboty ziemne, wykonanie podbudowy, warstwy wiążącej, ścieralnej, wykonanie zjazdów, chodników, ścieżki rowerowej, zatok, obrzeży, wykonanie odwodnienia, oznakowanie pionowe, wykonanie kanalizacji deszczowej, wykonanie oświetlenia. Droga odpowiadać będzie standardom poruszania się osób niepełnosprawnych.	5 890 448,00	2017-2018	Przebudowany odcinek ulicy o długości 1,008 m wraz z chodnikami, ścieżkami rowerowymi, zjazdami i kanalizacją deszczową, oznakowaniem pionowym, nowoczesnym oświetleniem
3.	Przebudowa Hali Sportowej przy Gimnazjum w Poddębicach, Polna 36	Docieplenie ścian budynku wraz wymianą stolarki okiennej i drzwiowej, wymianą instalacji c.o. Wymiana pokrycia dachowego. Zakup urządzeń i oprzyrządowania spełniającego potrzeby osób z niepełnościami.	300 000,00	2017 - 2018	Termomodernizacja budynku Hali Sportowej przy Gimnazjum, zamontowana nowa stolarka, okienna i drzwiowa, odnowione i ocieplone ściany budynku

4.	Przebudowa i rozbudowa Przedszkola w Poddębicach ul. Miła 14/16	<p>Przebudowa i rozbudowa przedszkola obejmująca kompleksową termomodernizację istniejącego budynku z uwzględnieniem remontu ścian, dachu, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, wymianę elewacji jak również wymianę sieci wewnętrznych. Budynek dostosowany dla osób niepełnosprawnych, wykonanie całościowego zagospodarowania terenu obejmującego zieleń, ogrodzenie, obiekty małej architektury takie jak place zabaw, stojaki na rowery, ławki, kosze wraz z instalacją oświetlenia zewnętrznego;</p> <p>Zakup nowoczesnych urządzeń rozwijających potencjał psycho-fizyczny dzieci.</p>	3 000 000,00	2017-2020	<p>Budynek Przedszkola o powierzchni użytkowej ok. 3500,00m² posiadający 15 sal dydaktycznych przedszkolnych i 2 sale dla grup żłobkowych z kuchnią i jadalnią dla 100 osób. Powstaną następujące sale:</p> <ul style="list-style-type: none"> -sala gimnastyczna, - sala zabaw z basenem i piłeczkami, - sala logopedyczna, -sala rytmiczno-muzyczna, -salę komputerowa, -sala twórczości dziecięcej w której wyodrębnione będą: -stanowisko plastyczne, - stanowisko ceramiczne, - stanowisko do odgrywania różnych ról i postaci, - stanowisko doświadczałne, - stanowisko eksperymentalne, - sala doświadczenia świata,
----	---	---	--------------	-----------	--

					<p>- sala integracji polisensorycznej.</p> <p>Kompleksowe zagospodarowanie z elementami małej architektury, nowym ogrodzeniem i zjazdem</p>
5.	<p>Budowa teleinformatycznego systemu e-usług w Gminie Poddębice -Urząd Miejski i jednostki organizacyjne MGOPS, szkoły</p>	<p>Projekt obejmuje wykonanie instalacji sieci komputerowej LAN oraz dedykowanej instalacji elektrycznej w siedzibie/budynku Urzędu Miejskiego wraz z ustawieniem agregatu prądotwórczego.</p> <p>W wyniku projektu powstanie Centrum Elektronicznych usług publicznych w postaci Gminnego Portalu Usług Publicznych. Portal będzie udostępniał grupy usług:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informacje publiczne - informacje spersonalizowane przeznaczone dla konkretnych podmiotów i obywateli i udostępniane po uwierzytelnieniu. <p>W ramach projektu zostanie udostępnionych:</p> <p>7 usług na poziomie dojrzałości 4/5 (transakcja/personalizacja)</p> <p>2 usługi na poziomie dojrzałości</p> <p>7 usług na poziomie dojrzałości 1 (informacja).</p>	2 328 497,27	2016-2018	<ul style="list-style-type: none"> - liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w podmiotach wykonujących zadania publiczne 1 szt. - liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - 2 szt. - liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego 1 szt. - liczba udostępnionych on-line dokumentów zawierających informacje sektora publicznego – 6 szt. - liczba zdigitalizowanych dokumentów zawierających informacje sektora publicznego – 1 szt. - liczba usług

					<p>publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 4 – transakcja – 7 szt.</p> <p>- liczba pobrań/odtworzeń dokumentów zawierających informacje sektora publicznego – 100 szt.</p> <p>- liczba osób korzystających z usług on-line – 350 os./rok</p>
x	Ogółem	x	58 315 088	x	x

Realizacja wymienionych projektów na obszarze rewitalizowanym pozwoli na ograniczenie negatywnych i kryzysowych zjawisk w sferze społecznej, środowiskowej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

1. Przeciw Wykluczeniu – „Kraina Bez Barier” w Poddębicach - rewitalizacja kompleksu geotermalnego w Poddębicach, ul. Mickiewicza 19

Realizacja projektu pozwoli na rozwiązanie problemów kryzysowych oraz przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców.

W sferze społecznej:

- Wskutek nowej, szerszej oferty rehabilitacyjno-rekreacyjnej skierowanej do osób starszych, niepełnosprawnych, nastąpi poprawa stanu zdrowia, zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej osób z niepełnościami.
- W wyniku utworzenia nowych miejsc pracy oraz inicjatyw propagujących przedsiębiorczość nastąpi zwiększenie aktywności zawodowej i zmniejszenie bezrobocia.

- Wskutek utworzenia nowoczesnej bazy sportowo-rekreacyjnej nastąpi zmiana profilu zagospodarowania czasu wolnego, nakierowana na zdrowy tryb życia.

W sferze gospodarczej:

- Zwiększenie wykorzystania potencjału turystyczno-rekreacyjnego i walorów środowiskowych gminy,
- Wzrost poziomu przedsiębiorczości, w tym utworzenie nowych podmiotów gospodarczych,, m.in. z wykorzystaniem walorów spożywczych wód geotermalnych,
- Wzrost zaangażowania inwestorów prywatnych w realizację przedsięwzięć gospodarczych,
- Promocja gminy.

W sferze środowiskowej:

- Radykalny wzrost wykorzystania bogatych w związki mineralne zasobów wód geotermalnych,
- Zmniejszenie zużycia energii wskutek zastosowania energooszczędnych urządzeń.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej:

- Zrewaloryzowanie dawnej, zaniedbanej funkcji zdegradowanego ośrodka rekreacji, opartej o wykorzystanie endogenicznych zasobów w postaci wód geotermalnych,
- Utworzenie zaplecza rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych,
- Rozszerzenie oferty rekreacyjnej, w tym zwłaszcza dla osób starszych i niepełnosprawnych,
- Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej,
- Utworzenie miejsc parkingowych dla korzystających z kompleksu geotermalnego,
- Promocja walorów naturalnych Gminy,
- Promocja wizerunkowa marki „Kraina Bez Barier”.

W sferze technicznej:

- Likwidacja barier architektonicznych dla osób starszych i niepełnosprawnych w ramach kompleksu geotermalnego,
- Rewitalizacja zdegradowanych obiektów kompleksu geotermalnego,
- Uzbrojenie terenu, w tym wymiana instalacji wodno-kanalizacyjnej na obszarze realizacji projektu,
- Zastosowanie ekologicznych, energooszczędnych rozwiązań technicznych.

Wizualizację koncepcji rewitalizacji kompleksu basenowego przedstawiono w Załączniku nr 3.

2.a. Przebudowa i rozbudowa drogi gminnej nr 111020E do Geotermii Poddębice

2.b. Powiązanie komunikacyjne dróg: wojewódzkiej nr 703 i krajowej nr 72 z centrum wodolecznictwa i rekreacji, obiektami Geotermii Poddębice oraz terenami inwestycyjnym gminy – przebudowa ul. Zielonej

Przebudowa i rozbudowa dróg przyczyni się do rozwiązania problemów kryzysowych w niżej wymienionych sferach.

W sferze społecznej:

- Wzrost bezpieczeństwa pieszych i użytkowników pojazdów, w tym rowerzystów,
- Podniesienie komfortu poruszania się pieszych i użytkowników pojazdów, w tym likwidacja barier dla niepełnosprawnych,
- Zwiększenie dostępności rewitalizowanych obszarów do sieci dróg krajowych i międzynarodowych.

W sferze gospodarczej:

- Ułatwienie w przewozach osób i ładunków.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej:

- Ułatwienie komunikacji z kompleksem geotermalnym,
- Poprawa jakości estetyczno-funkcjonalnej drogi publicznej.

W sferze technicznej:

- Podniesienie standardu drogi i infrastruktury publicznej,
Likwidacja barier architektonicznych dla niepełnosprawnych.

3. Przebudowa Hali Sportowej przy Gimnazjum w Poddębicach, ul. Polna 36

Realizacja projektu pozwoli na rozwiązanie problemów kryzysowych w poszczególnych sferach, a przede wszystkim przyczyni się do znacznej poprawy jakości oferty sportowo-rekreacyjnej dla uczniów.

W sferze społecznej:

- Unowocześnienie i modernizacja bazy sportowo-rekreacyjnej rozszerzy ofertę zajęć i imprez sportowych,
- Podniesienie jakości zajęć sportowych dla uczniów,
- Wzrost bezpieczeństwa użytkowników hali.
- Propagowanie aktywności fizycznej jako zdrowego stylu życia.

W sferze środowiskowej:

- Ograniczenie zużycia energii poprzez termomodernizację budynku i wymianę systemu ogrzewania na energooszczędny.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej:

- Zwiększenie funkcjonalności obiektu,
- Podniesienie estetyki przestrzeni publicznej,
- Wzrost bezpieczeństwa użytkowników hali.

W sferze technicznej:

- Zastosowanie nowoczesnych rozwiązań w zakresie izolacji cieplnej i systemu ogrzewania budynku,
- Poprawa walorów estetycznych i użytkowych elewacji obiektu.

4. Przebudowa i rozbudowa Przedszkola w Poddębicach, ul. Miła 14/16

Realizacja projektu przyczyni się do likwidacji negatywnych zjawisk występujących w poszczególnych sferach.

W sferze społecznej:

- Zwiększenie odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym,
- Rozszerzenie zakresu i jakości oferty edukacyjnej dla dzieci w wieku przedszkolnym,
- Objęcie programem opieki przedszkolnej dzieci niepełnosprawnych,
- Zwiększenie aktywności zawodowej kobiet z małymi dziećmi (możliwość wcześniejszego powrotu na rynek pracy).
- Unowocześnienie i uruchomienie nowych zajęć skierowanych do dzieci,
- Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci z mniejszych miejscowości.

W sferze gospodarczej:

- Aktywizacja ekonomiczna kobiet powracających na rynek pracy,
- Wzrost zatrudnienia personelu przedszkola, w tym specjalistów np. logopedów

W sferze środowiskowej:

- Ograniczenie zużycia energii poprzez termomodernizację budynku i wymianę systemu ogrzewania na energooszczędny.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej:

- Rozbudowa i unowocześnienie bazy edukacyjno-wychowawczej dla dzieci,
- Poprawa estetyki i funkcjonalności przedszkola i jego otoczenia.

W sferze technicznej:

- Zastosowanie nowoczesnych rozwiązań w zakresie izolacji cieplnej i systemu ogrzewania budynku,
- Poprawa walorów estetycznych i użytkowych elewacji obiektu,
- Likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych.

5. Budowa teleinformatycznego systemu e-usług w Gminie Poddębice (Urząd Miejski i jednostki podporządkowane)

Realizacja projektu pozwoli na rozwiązanie istotnych kryzysowych problemów w poszczególnych sferach.

W sferze społecznej:

- Ułatwienie kontaktu mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych z jednostkami samorządu gminnego,
- Wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalnej społeczności.

W sferze gospodarczej:

- Ułatwienia kontaktu podmiotów gospodarczych z jednostkami samorządowymi,
- Stworzenie możliwości obsługi on-line podmiotów gospodarczych, Podniesienie jakości obsługi podmiotów gospodarczych poprzez ograniczenie barier biurokratycznych.

W sferze technicznej:

- Budowa nowoczesnego systemu komunikacji i obsługi w relacji urząd-obywatel.

2. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Realizacja pozostałych działań rewitalizacyjnych w obszarze objętym Programem Rewitalizacji Gminy Poddębice również służyć będzie wyprowadzeniu tego obszaru ze stanu kryzysowego.

Przeciw wykluczeniu – aktywna integracja mieszkańców gminy Poddębice. Celem projektu skierowanego m.in. do mieszkańców zdegradowanego społecznie obszaru jest reintegracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem osób biernych zawodowo korzystających ze wsparcia MOPS. W programie będą realizowane działania w zakresie reintegracji społecznej. Zaplanowane działania zwiększą szansę na przygotowanie mieszkańców do samopomocy, rozwoju zawodowego oraz na efektywniejsze działania społeczne mieszkańców.

Projekt zaplanowany w ramach Działania IX.1.1. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020.

Realizacja: Gmina Poddębice/Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Poddebicach.

Zakres projektu: szkolenia kompetencjne, szkolenia zwodowe, zasiłki celowe skierowane do beneficjentów pomocy społecznej.

Okres realizacji 2017-2018

Wartość projektu: ok. 1 000 000 ,00 zł

W KRAINIE PRZEDSZKOLAKA – projekt złożony w ramach działania XI.1.1. – Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020.

Realizacja: Gmina Poddębice/Publiczne Przedszkole w Poddębicach.

Zakres projektu: utworzenie 20 miejsc w przedszkolu, organizacja zajęć dodatkowych dla dzieci i wzrost kompetencji nauczycieli.

Okres realizacji: 2016-2017

Wartość: ok. 600 000,00 zł

Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie poddębickim.

Realizowany w ramach „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych” – zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie poddębickim.

Działanie 1.1. PO Wiedza, Edukacja, Rozwój

Realizacja: **Powiatowy Urząd Pracy w Poddębicach**

Okres realizacji: 01.01.2016-31.12.2016

Wartość projektu: 1 478 957 zł

Aktywizacja osób po 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie poddębickim. Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób po 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie poddębickim.

Działanie VIII.1. RPO WŁ

Realizacja: **Powiatowy Urząd Pracy w Poddębicach**

Okres realizacji: 01.03.2016-31.12.2016

Wartość: 283 191 zł

„Utworzenie Centrum Rehabilitacji i Balneologii w ramach turystyki zdrowotnej w Poddębickim Centrum Zdrowia w Poddębicach”

Realizacja: **Powiat Poddębicki / Poddębickie Centrum Zdrowia Sp. z o.o.**

Okres realizacji: 2017-2019

Wartość: 48 000 000 zł

„Przystosowanie budynku Internatu w Poddębicach do pełnienia funkcji turystyki zdrowotnej – bazy noclegowej” – wartość zadania 2 900 000 zł (realizacja w latach 2017-2018) obejmujące:

Realizacja: **Powiat Poddębicki**

Okres realizacji: 2017-2019

Wartość: 48 000 000 zł

„Zakup wyposażenia IT do Gimnazjum w Poddębicach – wzrost kompetencji uczniów i nauczycieli”. Celem projektu będzie wyrównywanie dysproporcji i zwiększenie szans edukacyjnych uczniów szkół, poprawa efektywności uczenia się oraz zwiększenie umiejętności uczniów w zakresie kompetencji kluczowych, zwłaszcza informatycznych i matematycznych oraz w zakresie porozumiewania się.

Działanie XI.1.2. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020.

Realizacja: **Gmina Poddębice/Gimnazjum w Poddębicach**

Okres realizacji: 2018-2020

Wartość projektu: ok. 500 000 zł.

„Zakup wyposażenia IT do Szkoły Podstawowej Nr 1 im. Lotników Polskich w Poddębicach – wzrost kompetencji uczniów i nauczycieli”. Celem projektu będzie wyrównywanie dysproporcji i zwiększenie szans edukacyjnych uczniów szkół, poprawa efektywności uczenia się oraz zwiększenie umiejętności uczniów w zakresie kompetencji kluczowych, zwłaszcza informatycznych i matematycznych oraz w zakresie porozumiewania się.

Działanie XI.1.2. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020.

Realizacja: **Gmina Poddębice**

Okres realizacji: 2017-2018

Wartość projektu: ok. 500 000 zł.

„Poprawa jakości życia osób niesamodzielných, w tym szczególnie osób starszych, poprzez utworzenie DDOM (Dom Diennej Opieki Medycznej) przy NZOZ MOŻ-MED w Poddębicach”

Projekt realizowany przez **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MOŻ-MED. S.J. MOŹDŹAN.**

Okres realizacji: 2016-2018

Wartość projektu: ok. 1 000 000 zł.

„Własny biznes dla 50+”

Projekt „Własny Biznes dla 50+” (projekt nr WND-RPLD.08.03.01-10-0044/15) realizowany przez **Fundację Inkubator w Łodzi** na podstawie umowy Nr UDA-RPLD.08.03.01-10-0044/15-00 podpisanej z Wojewódzkim Urzędem Pracy w Łodzi, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego, Priorytet VIII – Zatrudnienie, Poddziałanie VIII.3.1 – Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych.

Okres realizacji: 01.05.2016 r. - 28.02.2018 r.

Projekt jest realizowany na terenie województwa łódzkiego w powiatach: brzezińskim, łaskim, kutnowskim, łęczyckim, zduńskowolskim, tomaszowskim, radomszczańskim i poddębickim.

„Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie poddębickim (II)”

Projekt jest realizowany w ramach „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych” Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020 Oś priorytetowa I „Osoby młode na rynku pracy” Działanie 1.1 „Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy” Poddziałanie 1.1.2 „Wsparcie udzielane z Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych”

Realizacja: **Powiatowy Urząd Pracy w Poddębicach**

Wartość projektu: 1 478 957,00 zł

Okres realizacji projektu: 01.01.2016 - 31.12.2016***

Realizacja pozostałych zamierzeń rewitalizacyjnych przyczyni się do zmniejszenia dysproporcji występujących pomiędzy rozwojem wskazanego obszaru zdegradowanego Gminy w odniesieniu do ośrodków o podobnym potencjale społeczno-gospodarczym w regionie. Pilną koniecznością staje się również rozwiązanie szeregu trudnych problemów społecznych. Zjawiska te związane są ze sferą ubóstwa, uzależnień, przestępczości, wykluczenia osób starszych i niepełnosprawnych. Działania zaplanowane na obszarze rewitalizowanym zorientowane są przede wszystkim na aktywizację społeczności lokalnej poprzez rozszerzenie pracy socjalnej, współpracę różnych instytucji i organizacji pozarządowych, zajmujących się działalnością społeczną w Gminie oraz instytucji i organizacji pozarządowych, zajmujących się działalnością społeczną w Gminie oraz instytucji działających w szerszym obszarze polityki społecznej.

Planowane działania o charakterze społecznym:

Cykl imprez integracyjnych, kulturalno-społecznych w ramach projektu na obiekcie basenowym. Zaproszenie znanych osób z niepełnosprawnościami. Połączony z występami gwiazd, znanych sportowców, piknikami integracyjnymi.

Program aktywizacji zawodowej kobiet wychowujących dzieci: nakierowany na zwiększenie liczby dostępnych miejsc w przedszkolu w celu ułatwienia matkom powrotu na rynek pracy.

Bawmy się razem: działanie będzie miało na celu wypracowanie prawidłowych relacji pomiędzy rodzicami a dziećmi poprzez wspólne spędzanie czasu wolnego, organizowanie zajęć przez pedagoga, m.in. włączające rodziny w udział w masowych imprezach na terenie miasta. Pedagog pełniłby rolę animatora życia kulturalno-społecznego.

Ponadto przewiduje się szkolenia zawodowe dla ratowników wodnych, fizjoterapeutów i zawodów pokrewnych, niezbędnych do obsługi obiektów sportowych i rehabilitacyjnych.

3. Indykatywne Ramy finansowe Programu Rewitalizacji

3.1 Źródła finansowania

Procesy rewitalizacji obszaru wymagają podejmowania kosztownych działań, konieczne jest więc zidentyfikowanie wszystkich dostępnych źródeł i instrumentów finansowania przedsięwzięć. W odniesieniu do działań rewitalizacyjnych prowadzonych przez samorząd Gminy, wśród możliwych ich źródeł finansowania wyróżnić można:

środki publiczne:

krajowe

- budżet Gminy (środki własne),
- programy rządowe,
- fundusze celowe,
- programy i fundusze wojewódzkie.

zagraniczne

- fundusze europejskie w ramach RPO Województwa Łódzkiego oraz rządowych programów operacyjnych,
- inne fundusze zagraniczne (np. dostępne dla finansowania programów miękkich – EFS, FS, EFRR)

środki prywatne:

z rynku finansowego

- kredyty i pożyczki,
- leasing,
- emisja obligacji komunalnych,
- gwarancje bankowe.

środki własne inwestorów prywatnych.

Działania sektora prywatnego oprócz źródeł własnych finansowane mogą być również z udziałem środków pochodzących z:

- funduszy europejskich za pomocą RPO Województwa Łódzkiego oraz rządowych programów operacyjnych,
- programów rządowych,
- funduszy celowych,
- programów i funduszy wojewódzkich,
- kredytów i pożyczek inwestycyjnych,
- gwarancji i poręczeń bankowych,
- leasingu,
- dopłat do kredytów.

W ramach wdrażania Programu, Zespół ds. Rewitalizacji udostępni podmiotom prywatnym pełną informację dotyczącą możliwych źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

3.2 Partnerstwo publiczno – prywatne

Szczególną formę pozyskiwania środków publicznych stanowi **partnerstwo publiczno – prywatne**, które oznacza długoterminową współpracę sektora publicznego i prywatnego przy realizacji usług dla mieszkańców. Dzięki takiej kooperacji możliwe jest zarówno tworzenie nowej infrastruktury jak i modernizowanie już istniejącej i uzyskiwanie w ten sposób wyższego standardu świadczonych usług. Współpraca opiera się na wzajemnym uzupełnianiu się partnerów, a każdy z nich czerpie korzyści proporcjonalnie do swojego wkładu. Zadaniem gminy jest tworzenie dla potencjalnych inwestorów możliwości uzyskiwania przez nich korzyści, interweniować w celu ograniczenia kosztów partnera prywatnego oraz wyrównywać szanse udziału w projekcie. W przypadku realizacji projektów rewitalizacyjnych skorzystanie z instrumentów partnerstwa publiczno – prywatnego niesie duże korzyści, przy uwzględnieniu celów każdego z partnerów – generowanie i maksymalizacja zysków dla partnera prywatnego, a ożywienie gospodarcze obszaru dla samorządu gminy.

W ramach programu rewitalizacji przewiduje się partnerstwo publiczno-prywatne w fazie realizacji zadań inwestycyjnych związanych z wdrażaniem poszczególnych projektów i przedsięwzięć.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi w ramach Programu Rewitalizacji będzie realizowana na podstawie "Programu współpracy Gminy Poddębice z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie" . Zakres współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi obejmuje:

- ochronę i promocję zdrowia,
- pomoc społeczną, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób,
- przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym,
- promocję i ochronę wolontariatu,
- naukę, szkolnictwo wyższe, edukację, oświatę i wychowanie,
- kulturę, sztukę, ochronę dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej,
- turystykę i krajoznawstwo.

W ramach zadań zleconych przez Gminę organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, kluby sportowe) realizują następujące przedsięwzięcia:

- zagospodarowują czas wolny mieszkańcom poprzez prowadzenie działań rekreacyjno-sportowych takich jak: rajdy rowerowe, piesze, imprezy biegowe dla dzieci i dorosłych, a także poprzez zajęcia edukacyjne, wychowawcze oraz służące rozwojowi i popularyzacji śpiewu, tańca i muzyki (warsztaty muzyczne, występy artystyczne);
- organizują zawody sportowe i imprezy w różnych dyscyplinach sportu: piłce nożnej, piłce ręcznej, karate;
- zapewniają pomoc terapeutyczną i rehabilitacyjną dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu oraz osób bezdomnych w postaci prowadzenia klubu abstynenckiego na terenie miasta i punktu pierwszego kontaktu na terenie gminy.

4. **Kompleksowość, koncentracja i komplementarność Programu Rewitalizacji**

Program Rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków europejskich, w tym: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego oraz innych publicznych i prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektów **społecznych, ekonomicznych, przestrzennych, technicznych, środowiskowych i kulturowych** związanych zarówno z wytyczonym obszarem, jak i jego otoczeniem. Ujęte w Programie inwestycje nie są nastawione jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, czy skupione tylko na działaniach remontowych i modernizacyjnych, tj. takich, które nie prowadzą do zmian strukturalnych na obszarze zdegradowanym.

Program Rewitalizacji jest silnie osadzony w idei KRAINA BEZ BARIER realizowanej przez Gminę Poddębice na rzecz osób niepełnosprawnych od 2007 roku.

Program Rewitalizacji złożony z wielu różnorodnych projektów jest konstrukcją warunkującą osiągnięcie kompleksowości interwencji. Podstawowe projekty inwestycyjne, tzw. “miękkie” oraz projekty uzupełniające są wzajemnie powiązane, jak również charakteryzują się synergią.

Podczas przygotowania programu zastosowano zasadę koncentracji: terytorialnej i tematycznej. **Koncentracja terytorialna** oznacza, że działania rewitalizacyjne skierowane są na określony dzięki diagnozie i konsultacjom obszar, na którym koncentracja problemów jest największa, a jednocześnie jest to obszar istotny z punktu widzenia rozwoju gminy. **Koncentracja tematyczna** oznacza natomiast, że działania skupiają się na rozwiązaniu problemów, które, jak wykazała diagnoza, są najbardziej widoczne na wskazanym obszarze. Zatem koncentracja interwencji i konieczność hierarchizacji potrzeb powoduje, że Program dotyczy obszaru zdegradowanego w gminie, tj. takiego, gdzie skala problemów i zjawisk kryzysowych jest największa.

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. Dotyczy to

komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania:

- **Komplementarność przestrzenna** – na etapie tworzenia oraz wdrażania dokumentu wzięto pod uwagę wzajemne powiązania pomiędzy projektami rewitalizacyjnymi. Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar, a nie punktowo, w pojedynczych miejscach. Poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie dopełniają się przestrzennie i będzie następował między nimi efekt synergii. Prowadzone działania nie będą skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary oraz nie będą prowadziły do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.
- **Komplementarność problemowa** – wszystkie projekty i działania rewitalizacyjne wzajemnie dopełniają się tematycznie; prowadzą one do poprawy założonych wskaźników osiągnięcia celów rewitalizacji (redukcja zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych na obszarze zdegradowanym) w aspektach społecznym, ekonomicznym, przestrzennym, środowiskowym, kulturowym i technicznym.
- **Komplementarność proceduralno-instytucjonalna** oznacza, że zaprojektowano system zarządzania Programem Rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu system zarządzania Programem Rewitalizacji został osadzony w ogólnym systemie zarządzania Gminy.
- **Komplementarność międzyokresowa** – do chwili obecnej samorząd Gminy nie posiadał Programu Rewitalizacji skupiającego się na zdefiniowanym w diagnozie obszarze zdegradowanym. Realizowano jedynie podstawowe zadania Gminy związane m.in. z opieką społeczną. Natomiast, aby zapewnić kontynuację działań, Program został opracowany w oparciu o wnioski i doświadczenia z poprzedniej perspektywy programowania, w tym Instytucji

Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013.

- **Komplementarność źródeł finansowania**, w kontekście polityki spójności 2014-2020 – projekty rewitalizacyjne, wynikające z Programu Rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków m.in. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego - z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Zasadę tę uwzględniono w ramach zaproponowanych projektów podstawowych i przewidywanych (lub już realizowanych) projektów dodatkowych. Koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów. Jednocześnie koordynacja środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków UE.
- **Komplementarność finansowa** oznacza zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania.

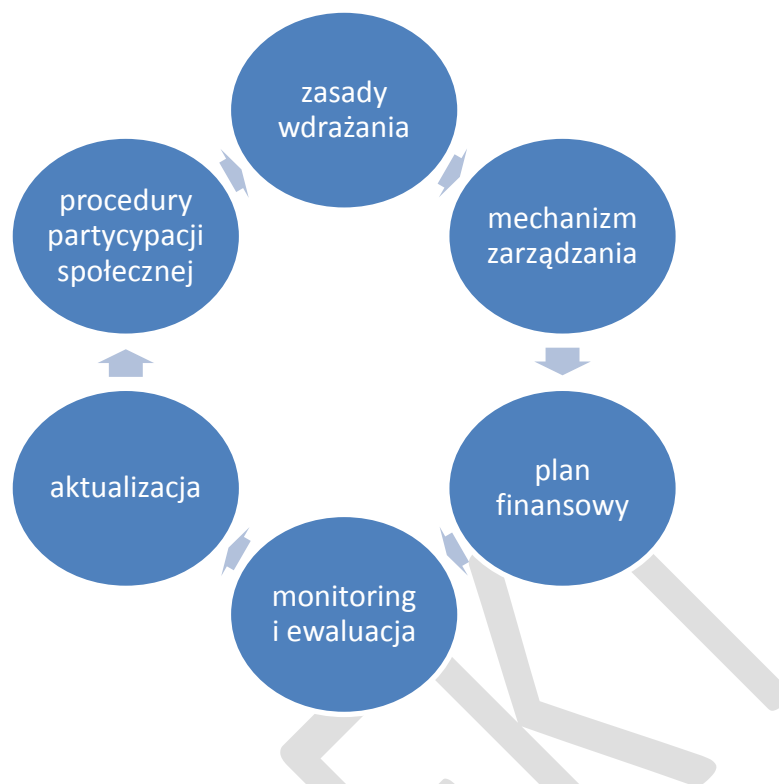
VIII. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM REWITALIZACJI

1. System wdrażania Programu Rewitalizacji

1.1. Zasady wdrażania Programu Rewitalizacji

Wdrażanie Programu Rewitalizacji dla Gminy Poddębice obejmuje szereg instrumentów oraz środków służących skutecznej i efektywnej jego realizacji. System ten jest zaprojektowany z uwzględnieniem specyfiki gminy oraz zdelimitowanego obszaru rewitalizacji, zdolności instytucjonalnej, w tym również możliwości współdziałania z partnerami.

Rys. 5. Zasady wdrażania Programu Rewitalizacji

Zasady przyjęte w toku procesu przygotowywania Programu powinny również być uwzględniane w trakcie jego wdrażania. Proces wdrażania powinien respektować uniwersalne i nadrzędne zasady rozwoju społeczno-gospodarczego.

Wdrażanie dokumentu odbywa się w oparciu o zasady:

- **partycypacji społecznej i partnerstwa** - polegającej na współpracy i zaangażowaniu społeczności gminy, w tym zwłaszcza interesariuszy obszaru zdegradowanego, partnerów publicznych, w tym samorządu lokalnego oraz partnerów społeczno-gospodarczych,
- **diagnozy i monitoringu skuteczności podjętych działań** - pozwalającej na podjęcie działań korygujących w procesie realizacji zaplanowanych działań i inwestycji,
- **planowania** w oparciu o realne możliwe do uzyskania środki, przy uwzględnieniu własnych możliwości samorządu,
- **prowadzenia działań społecznych**, pobudzających aktywność lokalną, łącznie z działaniami rewitalizacyjnymi w sferze przestrzennej i gospodarczej,

- **zrównoważonego rozwoju** – oznaczającej prowadzenie działań i realizacji inwestycji w taki sposób, by rozwój w sferze gospodarczej i infrastrukturalnej odbywał się z poszanowaniem środowiska naturalnego,
- **efektywności działań** - polegającej na maksymalizacji korzyści dla mieszkańców Gminy w zakresie podnoszenia jakości życia w wymiarze pracy, wypoczynku oraz warunków mieszkaniowych,
- **koncentracji i celowości** – działania władz publicznych i partnerów ukierunkowane powinny być na osiągnięcie celów rewitalizacji we wskazanym obszarze rewitalizacji i koncentrować się powinny na rozwiązaniu faktycznych problemów społeczności lokalnej.

1.2. Operator rewitalizacji, jego kompetencje i odpowiedzialność

Za powodzenie i wdrażanie niniejszego Programu odpowiedzialnym podmiotem jest Burmistrz Poddębic.

Funkcję instytucji zarządzającej i koordynującej wdrażanie Programu pełnić będzie Urząd Miejski w Poddębicach, do którego zadań w tym zakresie należeć będzie:

- opracowanie i składanie wniosków o dofinansowanie dla projektów rewitalizacyjnych,
- zapewnienie poprawności w zakresie realizacji zamówień publicznych, zasad konkurencji i ochrony środowiska,
- prowadzenie ciągłego monitoringu oraz okresowej i końcowej ewaluacji efektywności i skuteczności wdrażania Programu,
- wspieranie wzrostu partycypacji podmiotów prywatnych włączających się w procesy rewitalizacji,
- koordynacja i realizacja projektów w ramach Programu,
- przygotowanie i wdrożenie planu działań w zakresie komunikacji społecznej Programu.

Dla realizacji Programu Burmistrz Poddębic powoła **Zespół ds. realizacji Programu Rewitalizacji** w składzie:

- Kierownik Referatu Inwestycji, Gospodarki Komunalnej i Mieszaniowej Urzędu Miejskiego w Poddębicach,
- Kierownik Referatu Gospodarki Nieruchomościami i Urbanistyki Urzędu Miejskiego w Poddębicach,
- Kierownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Poddębicach.

Do zadań Zespołu należeć będzie:

- wykonywanie zapisów Programu Rewitalizacji w zakresie osiągnięcia celów, realizacji działań w sferze infrastrukturalnej i społecznej w założonym horyzoncie czasowym,
- nadzorowanie współpracy z partnerami społecznymi,
- wdrożenie mechanizmów partycypacji społecznej.

Burmistrz cyklicznie przedstawiać będzie Radzie Miejskiej w Poddębicach informację o postępach w realizacji Programu Rewitalizacji. Informacje te będą udostępniane również publicznie poprzez ich publikację na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Poddębicach.

1.3. Zasady współpracy z partnerami

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych na zdegradowanym obszarze gminy nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym. W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa wszystkich interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, a także ograniczenia konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania.

Współpraca w realizacji zapisów Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

- **organizacyjnym** – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów, realizowane przede wszystkim na poziomie Zespołu, tj. na

zaproszenie przewodniczącego przedstawicieli sektora gospodarczego i społecznego będą każdorazowo brali udział w jego cyklicznych spotkaniach.

- **merytorycznym** – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów.
- **finansowym** – opierającym się na współudziale finansowym wszystkich partnerów, poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa publiczno-prywatnego.

Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego, oprócz wspólnego celu, jakim jest wyprowadzenie zdegradowanego obszaru z sytuacji kryzysowej, ma określone podstawowe zasady stanowiące fundament wspólnych działań:

- 1) respektowanie potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu;
- 2) przejrzystość podejmowanych działań;
- 3) otwarty dialog z mieszkańcami gminy.

Współpraca pomiędzy Partnerami Programu ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji oraz społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach kilku wspólnych i spójnych projektów akceptowanych i wspieranych przez wszystkich uczestników;
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców;
- wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań wyrażające się zastosowaniem nowych podejść do rozwiązywania problemów.

2. Komunikacja społeczna

W celu efektywnego i skutecznego wdrażania zapisów Programu Rewitalizacji ważne jest umożliwienie społeczności lokalnej udziału w procesie jego tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnienie skutecznej metody komunikacji społecznej.

Podmiotem, który ma za zadanie prowadzić i nadzorować promocję Programu Rewitalizacji, a w jej ramach również promocję wszystkich projektów i zadań inwestycyjnych będzie Zespół ds. realizacji Programu Rewitalizacji, który organizował będzie powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów, a także rezultatach działań na poziomie konkretnych obszarów problemowych oraz całej gminy. Ponadto, odpowiedzialność za upowszechnianie bieżących informacji na temat poszczególnych działań rewitalizacyjnych spoczywa również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas promocja tych przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z obowiązującymi wytycznymi w tym zakresie.

Założono, że komunikacja społeczna w procesie realizacji ma umożliwić:

- 1) dostęp do informacji na temat celów i problemów rewitalizacji – funkcja edukacyjna.
- 2) wyrażenie opinii – funkcja aktywizująca.
- 3) wprowadzenie krytycznej dyskusji na temat realizowanych kierunków zagospodarowania.

Dla zapewnienia efektywnej współpracy z partnerami procesu rewitalizacji wykorzystywane będą następujące narzędzia komunikacji:

- 1) strona internetowa Urzędu Miejskiego w Poddębicach;
- 2) lokalne media;
- 3) spotkania Zespołu ds. Rewitalizacji wraz z przedstawicielami kluczowych dla rewitalizacji zdegradowanego obszaru gminy partnerów z sektora społecznego i gospodarczego oraz ekspertami i specjalistami zewnętrznymi;
- 4) spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami, w szczególności z obszaru zdegradowanego, organizowane w miarę postępu prac rewitalizacyjnych.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców,

a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych zadań.

3. System monitorowania celów Programu i oceny skuteczności działań

Kluczowe znaczenie dla prawidłowej i efektywnej realizacji założeń Programu Rewitalizacji ma system monitoringu skuteczności działań oraz wprowadzania modyfikacji dokumentu w reakcji na zmiany w otoczeniu.

Monitoring to proces polegający na okresowej kontroli i ocenie stopnia realizacji działań zapisanych w dokumencie oraz wprowadzaniu modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi i wewnętrznymi wpływającymi na rozwój Gminy.

Monitorowanie wdrażania zapisów dokumentu jest podstawowym warunkiem realizacji określonych w nim celów oraz stanowiącym o jego sukcesie. Monitoring ma również służyć kontroli postępu realizacji założonych działań, weryfikacji osiągniętych rezultatów i porównywaniu ich zgodności z celami. Z upływem czasu istotnym zadaniem będzie również ocena sytuacji zewnętrznej i założeń, które mogą się dezaktualizować w związku ze zmianami sytuacji gminy, regionu i kraju. Jednocześnie monitoring umożliwia uruchomienie w odpowiednim czasie procedur awaryjnych.

Monitoring realizacji Programu będzie prowadzony na poziomie realizacji poszczególnych projektów oraz w układzie całościowej oceny postępów Programu. W ramach partycypacji społecznej obejmować będzie również badanie opinii społecznej w celu uzyskania informacji zwrotnej o realizowanych projektach. Wyniki monitoringu, przedstawiane w formie sprawozdań z realizacji Programu, będą podstawą oceny postępów realizowanego Programu.

Bieżącym monitorowaniem, polegającym na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów i realizacji całego programu, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji projektów z wcześniej stwierdzonymi założeniami i celami zajmować się będzie

Zespół ds. monitoringu w składzie:

- Kierownik Referatu Inwestycji, Gospodarki Komunalnej i Mieszaniowej Urzędu Miejskiego w Poddębicach,
- Kierownik Referatu Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miejskiego w Poddębicach,
- Kierownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Poddębicach.

Zespół będzie odpowiedzialny za:

- monitorowanie założonych w Programie wskaźników,
- porównywanie osiągniętych wskaźników z zapisami Programu,
- zbieranie opinii mieszkańców na temat przebiegu realizacji Programu,
- formułowanie wniosków dotyczących zagrożeń w realizacji Programu, a także konieczności aktualizacji wskaźników i celów.

Monitorowanie obejmować będzie zarówno finansowe jak i rzeczowe aspekty wdrażania dokumentu. Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystania źródeł finansowania, które będą podstawą oceny sprawności wydatkowania środków. Monitoring rzeczowy pokaże efekty realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w odniesieniu do całościowej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy.

Dla oceny realizacji celów Programu przyjęto następujące wskaźniki monitorowania, przy czym zaproponowana lista może być uzupełniona w procesach jego aktualizacji.

Tabl. 21. Wskaźniki monitorowania wdrażania Programu Rewitalizacji

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa dla gminy 2014 r.	Średnia wojewódzka 2014 r.	Wartość docelowa dla gminy 2023 r.
1.	Wskaźnik bezrobocia (udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym) w %	8,9	8,1	poniżej średniej wojewódzkiej
2.	Wskaźnik przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności)	950	957	powyżej średniej wojewódzkiej
3.	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. ludności	83	85	powyżej średniej wojewódzkiej
4.	Udział osób korzystających ze środków pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	9,7	7,6	poniżej średniej wojewódzkiej
5.	Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	67,3	84,1	na poziomie średniej wojewódzkiej
6.	Turyści w obiektach noclegowych (w ciągu roku)	2154	x	ok. 4000
7.	Wydatki budżetu na pomoc społeczną na 1 mieszkańca	1249,53	583,74	na poziomie średniej wojewódzkiej
8.	Wydatki budżetu na oświatę i wychowanie na 1 mieszkańca	937,42	1203,19	na poziomie średniej wojewódzkiej

4. System aktualizacji Programu Rewitalizacji

Rewitalizacja jest procesem długofalowym, zatem podlegać będzie wpływowi czynników zewnętrznych oraz czynnikom stanowiącym efekty działań podjętych na wcześniejszych etapach jej realizacji.

Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawiania się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Projekty odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym. Ich zakres determinowany będzie: aktualnymi warunkami sytuacji społeczno-gospodarczej gminy oraz regionu, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców obszaru zdegradowanego, poziomem zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania, możliwościami budżetu gminy oraz dostępnością środków zewnętrznych.

Program Rewitalizacji podlegał będzie okresowej aktualizacji, a w przypadku nagłych zmian w otoczeniu, wpływających na jego ustalenia, konieczne będą natychmiastowe zmiany w dokumencie.

Za aktualizację Programu Rewitalizacji odpowiadać będzie Referat Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miejskiego w Poddębicach, do którego zadań należeć będzie:

- przygotowanie projektów aktualizacji Programu Rewitalizacji,
- prowadzenie procedury przyjęcia aktualizacji Programu.

Aktualizacja okresowa następować będzie do końca IV kwartału każdego roku, co pozwoli w planowany sposób uwzględniać zmiany Programu w pracach nad budżetem gminy na kolejny rok.

5. Sposób ewaluacji dokumentu

Ewaluacja ma na celu poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru

rewitalizowanego z jednoczesnym uwzględnieniem celu strategicznego podejmowanych działań.

Ocena wszystkich projektów i zadań rewitalizacyjnych zostanie dokonana przy współdziałaniu wszystkich interesariuszy rewitalizacji oraz w oparciu o opracowanie ewaluacji ex-post, czyli na zakończenie obowiązywania dokumentu i będzie brała pod uwagę następujące **kryteria ewaluacyjne**:

1. **skuteczność** – kryterium pozwalające ocenić, w jakim stopniu osiągnięte zostały cele dokumentu zdefiniowane na etapie planowania.

2. **efektywność** – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.

3. **użyteczność** – kryterium pozwalające ocenić do jakiego stopnia oddziaływanie programu odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej.

4. **trafność** – kryterium pozwalające ocenić do jakiego stopnia cele Programu odpowiadają potrzebom i priorytetem wskazanym w odniesieniu do obszaru rewitalizowanego.

5. **trwałość** – kryterium pozwalające ocenić w jakim stopniu można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

Załącznik nr 1. Ankieta konsultacyjna

Ankieta

Obszary i kierunki działań rewitalizacyjnych na lata 2016-2023

dla Gminy Poddębice

Szanowni Państwo,

Uprzejmie prosimy o wypełnienie ankiety, której wyniki zostaną wykorzystane do opracowania diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy i określenia na tej podstawie obszarów degradacji społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej wymagających podjęcia działań naprawczych. Diagnoza będzie podstawą do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki.

Stan kryzysowy to stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, technicznych, przestrzenno-funkcjonalnych i środowiskowych.

Obszar zdegradowany to obszar, w którym zidentyfikowano stan kryzysowy.

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju gminy zamierza się prowadzić rewitalizację.

Proszę zaznaczyć wybraną odpowiedź wstawiając „x” bądź odpowiedni tekst w polu wyboru zaznaczonym kolorem pomarańczowym

1. Czy Pana/Pani zdaniem w Gminie Poddębice występują obszary zdegradowane, które należy objąć działaniami naprawczymi w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji?

Tak Raczej tak Nie → *dziękujemy, proszę przejść do metryczki*

2. Proszę określić położenie obszarów zdegradowanych, które według Pana/Pani należy objąć działaniami naprawczymi w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji.

Proszę określić położenie poprzez podanie nazwy obszaru (np. park, stadion, plac, osiedle, sołectwo itp.) bądź poprzez nazwy dróg lub ulic określających jego granice.

3. Proszę wskazać maksymalnie pięć najważniejszych negatywnych zjawisk **społecznych** występujących w Gminie Poddębice.

- Bezrobocie
- Niski standard życia mieszkańców
- Niski poziom bezpieczeństwa publicznego
- Wykluczenie osób niepełnosprawnych
- Niski poziom edukacji
- Niska jakość i ograniczony dostęp do edukacji przedszkolnej
- Jakość opieki społecznej
- Patologie społeczne
- Brak całorocznej oferty sportowo-rekreacyjnej, szczególnie dla dzieci i młodzieży
- Niska aktywność społeczna mieszkańców
- Brak uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym
- Niewielka oferta szkoleń i kursów uzupełniających kwalifikacje
- Inne (proszę podać jakie:

4. Proszę wskazać maksymalnie pięć najważniejszych negatywnych zjawisk **gospodarczych** występujących na terenie Gminy Poddębice.

- Słabe wykorzystanie potencjału turystyczno-rekreacyjnego
- Niski poziom przedsiębiorczości
- Niedostateczne wsparcie dla mikro- i małych przedsiębiorstw
- Trudności pozyskiwania nowych inwestorów
- Niski poziom innowacyjności przedsiębiorstw
- Brak możliwości tworzenia nowych miejsc pracy
- Inne (proszę podać jakie:

5. Proszę wskazać maksymalnie trzy najważniejsze negatywne zjawiska **środowiskowe** występujące na terenie Gminy Poddębice.

- Degradacja środowiska naturalnego
- Niedostateczne wykorzystanie walorów lub zasobów naturalnych
- Zagrożenie powodziowe
- Inne (proszę podać jakie:

6. Proszę wskazać maksymalnie pięć najważniejszych negatywnych zjawisk **przestrzenno-funkcyjnych** występujących na terenie Gminy Poddębice.

- Niska estetyka przestrzeni publicznej
- Słabo rozwinięta baza rekreacyjno-wypoczynkowa
- Słabo rozwinięta baza sportowo-turystyczna
- Brak zaplecza rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych
- Brak lub słaby rozwój sieci handlowo-usługowej
- Brak lub słaby rozwój infrastruktury komunalnej
- Niedostateczny dostęp do usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną
- Brak bazy hotelowej
- Brak miejsc parkingowych
- Inne (proszę podać jakie:

7. Proszę wskazać maksymalnie trzy najważniejsze negatywne zjawiska **techniczne** występujące na terenie Gminy Poddębice.

- Degradacja budynków użyteczności publicznej
- Zły stan techniczny obiektów rekreacyjno-wypoczynkowych
- Bariery architektoniczne w przestrzeni publicznej
- Niska jakość części dróg gminnych
- Brak rozwiązań technicznych z zakresu ochrony środowiska
- Inne (proszę podać jakie:

8. Proszę o przedstawienie propozycji przedsięwzięć (działań naprawczych), które Pana/Pani zdaniem przyczynią się do eliminacji zdefiniowanych wyżej zjawisk negatywnych (np. modernizacja kompleksu basenowego, remont szkoły, przebudowa ulic, itp.)

1. Czy ma Pan/Pani jakieś dodatkowe uwagi i propozycje ?

Metryczka

1. Płeć:

Mężczyzna Kobieta

2. Wiek w latach:

18-25 26-35 36-50 51-65 66 lat i więcej

3. Wykształcenie:

Wyższe średnie zawodowe średnie ogólnokształcące pozostałe

4. Aktywność zawodowa:

- Uczę się/studiuję
- Jestem emerytem/rencistą
- Nie pracuję i nie poszukuję pracy
- Poszukuję pracy
- Prowadzę działalność gospodarczą
- Pracuję w sektorze publicznym
- Pracuję w sektorze prywatnym
- Pracuję w organizacji pozarządowej

5. Miejsce zamieszkania

Miasto Wieś

6. Proszę określić w skali od „1” do „5” poziom życia Pana/Pani rodziny (gdzie 1 – żyjemy bardzo biednie, 2 – żyjemy skromnie, 3 – żyjemy na przeciętnym poziomie, 4 – żyjąc oszczędnie wystarcza nam na wszystko, 5 – żyjemy dostatnio)

1 2 3 4 5

Dziękujemy za udział w badaniu !

Załącznik nr 3. Koncepcja zagospodarowania basenów geotermalnych

